مولانا نجم الدین آخند زاده
د « النجم » په هنداره کښې

د « النجم » مؤسس دکتور سعید افغانی

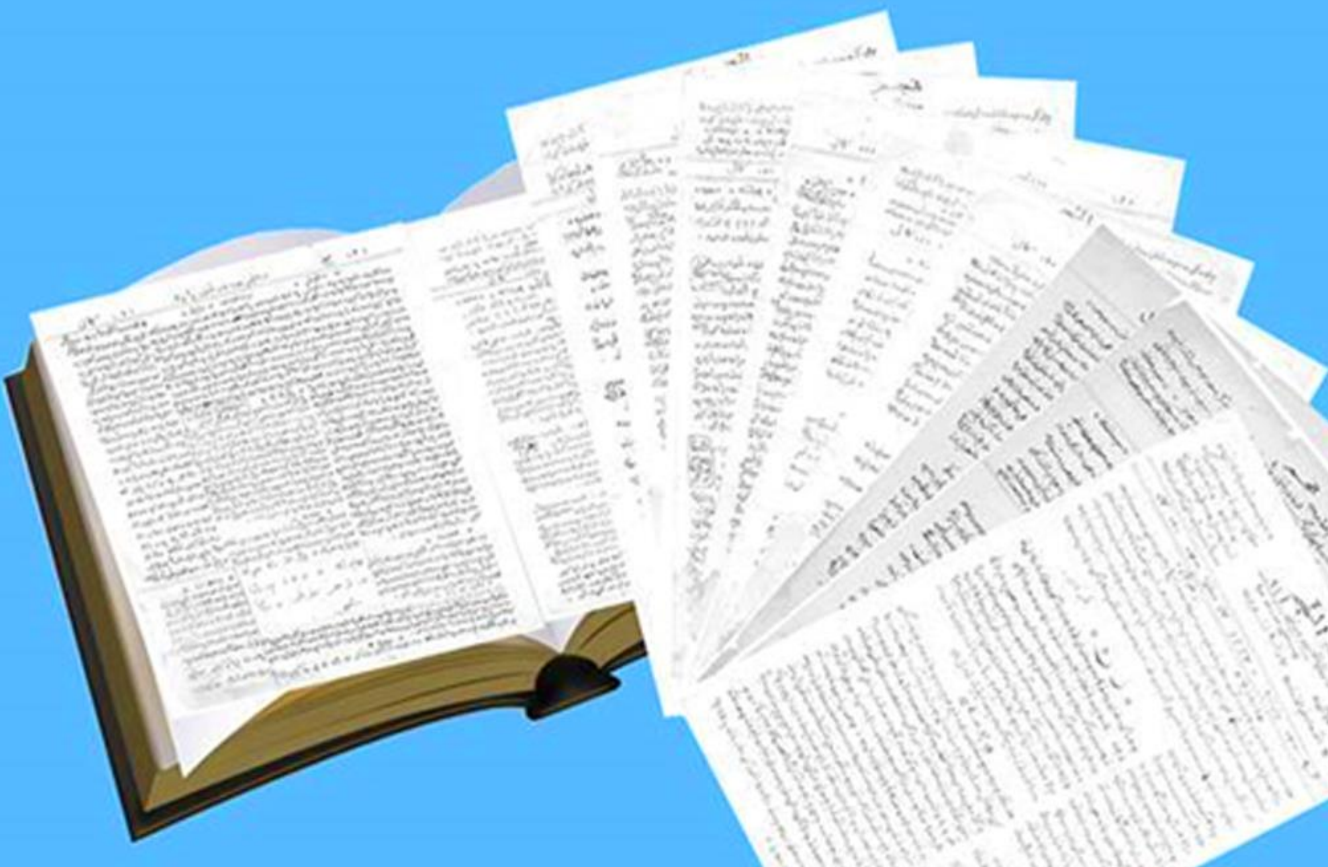

لیکنه اوټولوونه

امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »

۱۳۹۶

www.masjed.se

مولانا نجم الدين آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

ليکنه اوټولونه:

امين الدين « سعيدي - سعيد افغاني »

د کتاب ځانګړتياوې:

مولانا نجم الدين آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښي

ليکنه اوټولونه : امين الدين « سعيدي – سعيد افغاني »

تـايـپ او ديـزايـن: عزيز« سعيدی»

لـومړی چـاپ: ۱۳۸۷ هـ . ش **(آلـمـان)**
دافغان استراتيژيکو څيړنو مرکز او دحق دلارې کلتوري ټولني له خوا

دوهم چاپ: قـاهره

خپرونـکی: د مصر په عربـي جمهوريت کې
د افـغـانـسـتـان د اسلامـي جمهوريت سفـارت، فـرهنگي څـانـګه

نـيـټـه: (د وري ۳۰) د 1396 لـېږديـز لـمريـز کـال
د 1438 ق د ذوالـحـجة30) د 2017 د سپـتـمبـر21)

نـشراتـي لـړی: يـو سل او ديـارلـسم (113) کـتـاب

amb.afghanistan@yahoo.com
saidafghani@hotmail.com

پیشگفتار

رسالهٔ ***« مولانا نجم الدین آخند زاده د "النجم" په هنداره کښې »***، ده سال قبل توسط برادر گرامی الحاج دکتور امین الدین سعیدی فرزند رشید مؤسس و بنیانگذار هفته نامهٔ «النجم» به مناسبت پنجاهمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه، در یک فضای دور از میهن یعنی در جمهوری فدرال آلمان، از طرف "د افغان استراتیژیکو څیړنیز مرکز او دحق دلارې دکلتوري ټولنې" اقبال چاپ یافت و مورد استقبال گرم خوانندگانی که به مسایل فکری، ادبی وروزنامه‌نگاری علاقه دارند، قرار گرفت و دانشمندانی نظیر پروفیسور عبد الله بختانی خدمتگار و استاد حبیب الله رفیع نیز بر آن مقدمه نگاشتند.

اینک شصتمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه فرا می‌رسد و آقای امین الدین سعیدي فرزند رشید مولانا دکتور سعید افغانی مناسب انگاشتند تا این رساله بار دیگر؛ اما در قاهره یا سرزمینی نشر شود که پدر دانشمندش نیم قرن قبل از همان " نجم المدارس" به قاهره آمد و سرانجام به مثابهٔ نخستین افغان، حایز به اخذ درجهٔ داکتری در فلسفهٔ اسلامی، از دانشگاه مشهور جهان اسلام یعنی "ازهر شریف" گردید.

بخش فرهنگی سفارت افغانستان در قاهره افتخار دارد این رساله را که با نام یکتن از پیشگامان جهاد، مبارزه، دانش و عرفان سرزمین سرمدی ما افغانستان؛ یعنی مولانا نجم الدین آخند زاده پیوند دارد و همچنان یاد یکی از دانشمندان مشهور افغانستان دکتور سعید افغانی را نیز زنده می‌کند، به خوانندگان عزیز پیشکش می‌نماید، آرزومند است این رساله، مورد استفاده و استفاضه خوانندگان ارجمند قرار گیرد.

ومن الله التوفیق
فضل الرحمن فاضل
سفیر افغانستان در کشور عربی مصر - قاهره

بسم الله الرحمن الرحيم

مصلح او مجاهد ملا نجم الدين اخند زاده

لیکنه او ټولونه:
امین الدین «سعیدي- سعید افغاني »
دافغان استراتیژیکو څیړنو مرکز
اودحق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدیر- جرمني

سریزه

د حق دلارې کلتوري ټولنه اود افغانستان استراتیژیکو څیړنو مرکز، در فرهنګي هلو ځلو په لړ کې یو هم د هېوادمذهبي، تصوفي او ستر مجاهد شیخ ملا نجم الدین «آخند زاده صاحب» لنډ ژوند لیک دې چې د «مصلح او مجاهد ملانجم الدین اخند زاده » ترعنوان لاندې ګرانو ، درنو وطنوالو او د « هډې صاحب » مینه والو ته یې وړاندې کوم .

د النجم جریده، هغه قلمي جریده ده چې پنځوس کاله (نیمه پیړۍ) مخکې زما د مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعید « سعید افغاني » له خوا چې د « نجم المدارس » مدرس او بیا مدیر وه ، تأسیس او خپره شوه او په دریمه ګڼه کې داسې ولیکل:
« مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .» او روسته بیا د آخندزاده صاحب په هکله مفصل معلومات خپاره شول.
دا جریدې چې یواځنې اصل یې زمونږ په اختیار کې دی، او د را ټولولو، تهیه ، ترتیب او نشر کارونه یې زما په غاړه اچول شوي وه. ما په پوره دقت او امانت دارۍ دادی دا دنده بشپړه او تکمیله کړه، او په ډېرې مینې یې ستاسو مبارک حضور ته ډالۍ کوم.

د يادونې وړ ده چې په دې برخه کې؛ د وطن نامتو ليکوال او ملي شخصيت محترم پروفيسور عبد الله بختاني خدمتګار او همداسې د محترم استاد څيړندوى حبيب الله «رفيع» او محترم استاد فضل الرحمن «فاضل» د عالمانه لارښونو نه د زړه له کومې مننه کوم، او الله تعالى دې په خپل فضل او مرحمت؛ هغو ته اجر ورکړي.

همداسې د يادونې وړګنم چې زه دا مجموعه د خپل مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعيد «سعيد افغاني» چې د اسلام مبارک دين او د سولې، ښه تفاهم او دخير او سلم لپاره يې تر آخرنۍ سلګۍ پورې مجاهدت وکړ، اهداء کوم او د حق تعالى نه ورته د دايمي سعادت هيله کوم.

امين يا رب العالمين

امين الدين «سعيدي ــ سعيد افغاني»
د حق دلارې د کلتوري مرکز څخه
د دسمبر مياشت، د ۲۰۰۹ م – کال، جرمني – برول

دپروفیسور عبد الله بختاني خدمتګار سریزه

ګران ورازه ښاغلي امین الدین « سعیدي »
د حق د لارې امین او په دنیا او آخرت کښې سعید و اوسې.
ډېر خوشحاله یم چه خپل فکر په کار آچوې، قلم چلوې، وخت په وخت خپروني کوې، له وخت نه ګټه اوچتوې او فعال یې.
ستا زیاترې خپروني لنډې ګنډې دي. حجم یې ورکوټی او معنا یې لویه وي. او خیرُالکلامِ ما قَل و دَلَ.
ستا د دغه ډول کارونو، درې سوغاتونه راورسېدل، په مینه مننه!
د « النجم جریده » په دې کښې ډېر اهمیت لري، چه یو تاریخي فرهنګي خطي سند دې د چاپ له لیارې تاریخ ته سپارلی دی.
د مدرسې د خطي جریدې د اوو ګڼو محتویات دې هم عیناً او هم په ټایپي توګه چاپ کړي دي. لوی کار دی او ډېر ارزښت لري.
ماچه وکتل، پنځوس کاله (نیمه پیړۍ) د مخه زمانه راته داعي شوه. ستا د اروا ښاد پلار مولوي محمد سعید « سعید افغاني » نوراني څیره مې مخې ته و درېدله. هغه د نجم المدارس مُدّرِس او سر مدرس وو. زه د « ننګرهار » د ادبي، ثقافتي میاشتنۍ مجلې مسؤول مدیر وم.
کله به مو په هډه او کله به مو په جلال آباد کښې ناسته پاسته وه. د مدرسې او مطبوعاتو تر مېنځ مو روابط ټینګ کړي وو. متقابله همکاري، راشه درشه، مشورې او مشاورې وې.
د « النجم » د جریدې تأسیس د همدې همفکریو یوه نتیجه وه، هغه خبرې را په زړه شوې چه ما ستا مرحوم پلار مولوي صاحب ته وویل: د جریدې لپاره « النجم » مناسب نوم دی. دا به بیشکه د مدرسې د شاګردانو لپاره تربیتي او تشویقي پانه وي.
خو دې سره له تا څخه دا توقع هم په ځای ده چه (د دین ستوری) مولانا نجم الدین پکښې ښه وځلوې او دې کار ته د مدرسې استادان او شاګردان وهڅوې.
همداسې وشوو.
د جریدې دلومړۍ ګڼې په سر مقاله کښې لولو: « . . . د ننګرهارپه ورځپانه کښې د مدرسې د منسوبینو

تبلیغي خدمت هغه دی چه لیدل کیږي . . . اوس د النجم اخبار، سره د ټولو مشکلاتو ، مېنځ ته راغله . . . »
په درېیمه ګڼه کښې بیا ((هیله)) څرګنده شوې ده:
((مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .))
د څلورمې ګڼې سر مقاله، بیا د نجم المدارس او النجم د مدیر په قلم د ((مصلح او مجاهد)) تر عنوان لاندی داسې پیلیږي:
((دغه عنوان لاندې غواړم چه د ملا نجم الدین آخند زاده صاحب سوانح ، چه په خپل وخت کښې زیات مصلح او د انګلیسانو د استعمار په مقابل کې جنګیدلی دی، بیان کړم.))
دغسې بیا د النجم په نورو ګڼو کښې، د مدرسې د استاذانو او شاګردانو په قلم ، د آخونزاده صاحب د ژوندانه په ځانله ځانله اړخونو رڼا اچول شوې ده. یعنی د څېړنې کار د هغې پر لیکوالو ویشل شوی دی. چه د تکرار مخنیوی وشي او ضروري ټکي پاته نه شي . د کار دا ویش او میتود زما او د مولوي صاحب په مشاوره شوی دی.
هغه ورځ هم را یاده شوه چه په ۱۳۳۹ هـ ش کال مولوي احمد ګل صاحب د مدرسې مشروو. د ذکر شوې لړۍ مضامین او د ننګرهار د یو شمیر نورو پوهانو لیکوالو مقالې. په نوموړي مدرسه کښې د یو څېړنیز کنفرانس په ترڅ کښې واورول شوې او یوه خوندوره مشاعره هم وشوه.
په دغه مهال زه د ننګرهار د ورځپاڼې مسئول مدیر وم. د کنفرانس د جوړېدو ، چلېدو، کامیابېدو، تنظیم او د مضامینو او اشعارو په ایډیت او تنقیح کښې ، د مدرسې د اداري ملګری او مرستندوی وم. هغه ټول مطالب مې د ورځپاڼې له لیارې ، په دې هیله د تاریخ حافظې ته وسپارلې چه ګوندې چې د کتاب په بڼه چاپ شي.
ډېر ښه وشو چه په جرمني کښې دافغانستان د کولتوري ودې ټولنې ، پروسږ کال زمونږ دا هیله تر سره کړه. او ډېر خوشحاله یم چه کتاب د لوستونکو ځانګړې توجه ځانته اړولې ده.
مثلاً :

ښاغلي فضل الرحمان فاضل هغه په دري ژبه ترجمه کړې او چاپ لاندې دی. کیدای شي چه په ځینو نورو ژبو هم ترجمه شي.
او داده اوس تا د (حضرت نجم الدین آخونزاده مولوي ډاکټر سعید افغاني د النجم په جریده کښې) رساله لیکلې او ترتیب کړې او تقریباً د هغه کتاب خلاصة الخلاصه دې چاپ کړې ده.
گرانه سعیدی!
ماته ستا درېیم ارزښتمن سوغات د (زن و نبوت) رساله ده. واقعاً علمي او ابتکاري څیړنه ده. هغې سره زما نظریه هم چاپ شوې ده. تاته د هغې رسالې د لیکلو او چاپولو مبارکي هم وایم.
د الله پاک له درباره درته د نورو زیاتو علمي څېړنو او خپرونو بریالیتوب غواړم. والسلام.
ستاسو خدمتگار
کابل _ خیر خانه مېنه _ درېیمه برخه
د ۱۳۸۷ د زمري اوله د ۲۰۰۸ د اگست ۱۲ مه

د محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » سریزه :

« النجم » ستاره ای در آسمان مطبوعات کشور

«**النجم** » هفته نامه دیواری ای بود که نیم قرن قبل به یمن همت یکتن از دانشمندان کشور تأسیس گردید ونخستین شماره ٔ آن در برج میزان سال 1337 خورشیدی ، دیوار های مدرسه ٔ نجم المدارس را در شرق کشور، آذین بَست.
مؤسس وسردبیر این هفته نامه دکتور محمد سعید « سعید افغانی» بود که در آن زمان، مدرسه ٔ نجم المدارس را رهبری می کرد وآقای حضرت خان شاگرد صنف دوازداهم آن مدرسه، معاونیت هفته نام «النجم » را بر عهده داشت.
عنوان هفته نامه به خاطر یاد آوری از مجاهدات و مبارزات غازی نامدار ومجاهد پرهیزگار مولا نا نجم الدین آخندزاده صاحب و فعالیت های منسوبان مدرسه نجم المدارس اخذ شده است.
دوست عزیز من آقای امین الدین « سعیدی » فرزند رشید دکتور محمد سعید سعید افغانی که از سه دهه بدینسو ، فعالیت فر هنگی دارد ، به همت او هشت شماره این هفته نامه مجدداً به زیور طبع آراسته میگردد.
« النجم » شاید با درنظرداشت تاریخ نیم قرن قبل، در مقایسه با مطبوعات امروزی، دارای کاستیهایی باشد، مثلا شاید صفحه آرایی مناسبی

نداشته باشد، اما با یقین کامل در آن دوران، گام استواری بوده است که باید بر داشته می شد، واین گام مهم را شادروان دکتور محمد سعید سعید افغانی بر داشته است.

« النجم » در نخستین شماره اش هدف نشراتی خود را ، بیان گزارشهای اجتماعی ، دینی و تر بیتی خوانده است و زمانی که با ژرف نگری صفحات آن ورق زده شود ، خواننده در می‌یابد که سر دبیر دانشمند آن شادروان دکتور سعید افغانی، بر نامه های سودمندی برای آینده داشته وحتی می خواسته است با دریافت امکانات بیشتر «النجم » را به صورت معیاری وچاپی در خدمت عامه مردم قرار دهد.

یکی از اهداف غیر مکتوب سر د بیر « النجم » پرورش نسل جدید در میان دانش آموزان مدرسه نجم المدارس است، تا ایشان را با جهان قلم و مطبوعات بیشتر آشنا سازد.

مضامینی که در آن دوران به قلم شاگردان صنوف هشتم، نهم، دهم، یازدهم، ودوازدهم نگارش یافته است، خواننده را به آینده امیدوار می‌سازد و نیم قرن بعد وقتی از کار نامه های بعدی شاگردان آن دوران اطلاع حاصل می‌کنیم، موثریت و نقش « النجم » را در آگاهی بخشی بهتر درک می نمائیم.

مثلاً صمیم کاکړ شاگرد صنف نهم در سال 1337 خورشیدی بعد ها به حیث یکتن از پیشگامان مبارزه اسلامی می درخشد و در راه دفاع از ارزش های ملی ودینی جام شهادت می نوشد. یا مولوی سلطان عزیز شاگرد صنف هشتم آن دوران که مضامینی به قلم او در «النجم » به چاپ رسیده است، بعدها خدمات فراموش نا شدنی در عرصه تعلیم و تربیه به و یژه در میان مهاجران در پشاور انجام می دهد کـــــــه بلا ریب هسته این فعالیت ها در روش آموزش و پرورش آن سال ها در دل او نقش بسته است.

در « النجم» اعلاناتی هم به چشم می خورد که به سهم خود برای آگاهی بخشی دیگران نهایت ارزنده است. به گونه مثال در النجم آمده است که :

النجم به پرسشهای شرعی پاسخ می گوید :

ویا اینکه :

مضامین ارسالی کوتاه، مفید ومتین باشد.

یکی از پرسشهای طرح شده در هفته نامه « النجم » این سؤال نهات سودمند است که : « مدرسه چگونه پیشرفت کند؟ »

در هر شماره «النجم» ، چند پاسخ به پرسش بالا درج شده است که در آن دوران برای خوانند گان رهگشا بوده است.
یکی از اعلانات مهم در هفته نامه « النجم » تقاضا از خوانندگان است تا معلوماتی که راجع به جنبه های گونان گون زنده گی ومبارزات مجاهد سُترگ، ملا نجم الدین آخند زاده دارند، جهت نشر به اداره «النجم » بفرستند.
اینجانب که حالا این سطور را می نوشتم به یاد جریدهٔ دیواری می افتم که ما متعلمان صنف هشتم مدرسهٔ امام ابو حنیفه (رح) در کابل، در سال 1352 هجری خورشیدی به نام « لغة القرآن » اولین و آخرین شماره آن را به دیوار آویختم که مضامین آن توسط چند تن از شاگردان صنف هشتم تهیه می‌گردید و به خامهٔ زیبای امین الرحمن خلیل همصنف دیگر ما خطاطی می شد، و استاد زبان عربی ما استاد ابراهیم الشدی تبعه عربستان سعودی، از نگاه ادبی، مضامین آن را اصلاح می کرد . شاید آن جریده که بدون مشوره آمر مدرسه بر دیوار آویخته شده بود، باعث شد بعد از شماره اول دیگر به چا پ نرسد.
به هر ترتیب با این مقدمه میان خوانند گان و متن کامل هفته نامه « النجم » بیشتر حایل نمی‌گردم و با قدر دانی از زحمات برادر گرامی ام آقای امین الدین « سعیدی » وطلب مغفرت وآمرزش برای دکتور سعید افغانی، مؤسس و سر دبیر « النجم » موفقیت های بیشتری را برای برادر گرامی آقای امین الدین « سعیدی » آرزومندم.

فضل الرحمن « فاضل »
12 اسد 1387 خورشیدی – کابل

د استاد حبیب الله « رفیع » سریزه

د « النجم » دورکې جریدې څوګڼې

«خپروني » درنا په لور ګامونه دي، درونتیا په لور ګامونه دي او د پرمختیا په لور ګامونه دي چې دچاپ اختراع دا رنا د نړۍ ګوټ ګوټ ته ورسوله.
افغانستان ته هم چاپ او مطبعه او ورسره خپرونې او مطبوعات څه کم یوه نیمه پیړۍ وړاندې را غلل او د (شمس النهار) لمر دهیواد دخپرونو په تیاره اسمان کې ځیره و وهله او همدا لمر به کله ولوید او لکه به بیرته راوخوت.

په ۱۲۹۸ لمریز کال (۱۹۱۹ ع) په هیواد کې دخپلواکۍ دلمر له راختلو سره د افغانستان دخپرونو اسمان تر پخوا ډیر رنګین او د راز، راز خپرونو په رڼاؤ زرین شو .

ښوونځي او مدرسې په خپله د رڼا مر کزونه دي، په دې وخت کې له دې مرکزونو سره دخپرونو رڼا هم ملګرې شوه او دا لړی نور شوه او د هیواد له لومړنی مدرسې حبیبې څخه د «معرف معارف » میاشتنی جیبې مجله را ووته چې دلیسې مدیر محمد حسین دلېسې دزده کوونکو په وسیله چلوله او دحبیبیې د زده کوونکو مقالې په پکې خپریدې، دمستوراتو ښوونځي هم چې په هیواد کې دنجونو لمړنی ښوونځی ؤ د « ارشاد النسوان » په نامه جریده را وایسته او بیا د آئینهٔ عرفان مجله خپره شوه او د اماني دروې له پای سره د « مکتب جریده » نشر شوه.

تر اغتشاش وروسته دا کار غړند شو او تر ډیره وخته معارف ډیرې لږ خپرونې درلودې او تر « آئینه عرفان » او « عـــــرفــــان »پرته پوهنې نورې خپرونې نه درلــــودې ، د اروانښاد شهید محمد داوؤد خان د صدارت او د اروانښاد علي محمد پوپل دپو هنې دوزارت په وخت کې دپو هنې دخپرونو یوه نوې او ګټوره لړۍ را پیل شوه ، په دې لړۍ کې د « اخبار عرفانی » جریده، د « آزادۍ » کالنی خپرونه د « ادب » څیړنیزه مجله ، « افغان طبي مجله » ، د « اقتصادي څیړنې » مجله ، د « بخوان وبدان » مجله ، د « بدني روزنه » مجله، د « پالندوی » مجله ، د «پولتخنیک » مجله، «پو هنه » مجله، د « جریده تعلیم وتربیه »، د« تعلیم او تربیې » مجله ، د« څارونډی» مجله، « دحقوق » مجله، د «خدمت» مجله، « جریده دارالمعلمین»، د « ښوونکې » مجله ، د«علم او فن » مجله، د « کاپل پوهنتون خبرونه » خپرونه، د « نجونو روزل » مجله، « وږمه » مجله اونورې خپرې شوې .

همدا راز داوخت ځینې ښوونځیو هم چاپي او قلمي خپرونې پیل کړې چې شمیره یې لسهاؤ ته رسیده ، دنجات ښوونځي د « نجات » جریده خپره کړه او نورنوټولو لېسود یوالي جریدې درلودې او دپو هنې وزارت کتابتون دکوچینانو ږغ مجله خپره کړه.

همداوخت چې دپوهنې وزارت په مرکز او مربوطاتو او ښوونځیو او پو هنځیو کې مجلې او خپرونی راوتلې، له کابل نه ډیر لرې د ننګرهار نجم المدارس په دیني مدرسه کې ددې مدرسې منور او پوه مدیر اروانښاد ډاکتر سعید افغاني د « النجم » په نامه د جریدې یو روڼ ستوری چې هره چارشنبه به یې له دې مدرسې نه سترګک واهه د ۱۳۳۷ لیږدیز کال دتلې په ۳۰ نیټه خپلې خپرونی پیل کړې او پکې ویې لیکل:

(دا اخبار دمدرسې جریانات ښیي او اجتماعي، دیني ، تربیوي خپروني کوي.)
له همدې هدف سره سم یې په ساده روانه پښتو ټولنیز، فلسفي ، ادبي او علمي مسایل او مطالب خپرول او ددې مدرسې د زده کوونکو د ذهني تنویر او د سیاسي او اجتماعي شعور د ویښولو له پاره ئې کار کاوه .
بل مهم ټکی دادی چې موږ هغه وخت ډیرې نورې دیني مدرسې هم درلودې لکه په کابل کې عربي دارالعلوم، تخارستان ، فخر المدارس، نور المدارس، خو هغه مدرسې تر ډیره حده وچې دیني مدرسې وې او دنورو علومو تدریس ته لږ بر خه پکې ورکول کیدله، خو د ارواښاد ډاکتر سعید افغاني د « النجم » محتویات ښیې چې ده نجم المدارس ته یو ذهني او فکري وسعت ورکړ اوددیني علومو تر څنګ یې ، فلسفې ، حکمت او نورو عقلي او نقلي علومو دزده کړې په لاره کې هم پراخ نظر درلود او دالنجم جریده یې پر راز راز موضوعاتو او مضامینو سپوللی وه .
ښاغلي امین الدین «سعیدی » (د ډاکتر «سعید افغانی » خلف الصدق) لوی کار کړی چې ددې قلمي جریدې اته ګڼې یې موندلې او اوس یې تا سو ته د النجم دتاریخي کلکیسون په توګه وړاندې کوي ، دوی وایي چې د دې جریدې نورې ګڼې هم لیکل شوې او په قلم تکثیر شوې دي. کاشکي هغه وموندلې شي او که ونه موندلې شي هم لوی کار دا شوی چې دوی ددی ورکي قلمي او علمي جریدې څو ګڼې او نمونې بیا موندې او دافغاني خپرونو ډګر ته یې رابر سیره کړې، زه مبارکي ورکوم او د ژوند په ټولو ډګرونو کې ئې بریا غواړم !

په درنښت
حبیب الله «رفیع »
دافغانستان دعلومو اکاډمی مشاور
٥/ ٥/ ١٣٨٧

مصلح او مجاهد
ملانجم الدين آخند زاده

مولوي داکتر محمد سعید « سعید افغاني » چه دهیواد دیني او ملي شخصیتونو له ژوندانه سره مینه او خاصه علاقه لرله ، دنجم الدین آخوندزاده صاحب دخیړنو تاداو په کال (۱۳۳۷ لیږدیز) دنجم المدارس په مدرسه کښې کیښود:
کله چې مولوي سعید افغاني په کال (۱۳۳۷ لېږدیز) دهغه مدرسې مدیر او سر مدرس و نو هلته ئې دمدرسې دشاګردانو ددیني ، اجتماعي تربیتي د لوړ تیا لپاره اوه نیزه قلمي جریده په دوو مخونو کښې دلمړي ځل لپاره په نشراتو پیل وکړ.
ددې جریدې لومړی ګڼه د ۱۳۳۷ هجري شمسي کال دمیزان په ۳۰ مه نیټه د (النجم) په نامه خپره شوه چې د آخوندزاده صاحب له نامه سره ارتباط لری.
مولوي داکتر سعید افغاني د النجم په څلورمه ګڼه کښې چې په کال (۱۳۳۷ هجري شمسي) دعقرب دمیاشتې په (۲۱) نیټه خپره شوه ، داسي ولیکل:

النجم ګڼه « ۴ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۷»

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

د دغه عنوان لاندي غوارم چي د ملا نجم الدين اخندزاده صاحب، سوانح چه په خپل وخت کښي زيات مصلح او دانګليسانو په مقابل کښي په کلو کلو جنګيدلی، بيان کړم .

۱ــــ د ده اجمالي پــــيژندانه :

ملا نجم الدين « اخند زاده صاحب » «۱» د امير عبدالرحمن د پاچائی په وخت کښي د لــــوی اعتبار خاوند ؤ . دغه شاه دي سره دمأذونانو دکابل په ښار کي بندي کړو.
دی د بندي خاني نه په يو خاص تر تيب مخ په مشرقی وتيښتيده او هلته د مشرقي په سرحداتو کښي د مهمندو په سيمه په ژروبی او چمرکند کښي اوسيده او د انګليسانو په مقابل کښي به جنګيده.
دي بيا دامير حبيب الله خان د پا چائی په وخت کښي دهغه په غوښتنه او اعتماد بيرته افغانستان ته راغي او دننګر هار په ولايت کښي دجلال کوټ نه مخ په جنوب دهډې په قريه کښي اوسيده.
ده د همدغه پا چا په عصر کښي ډير د اسلام ددين اساسونه محکم کړل او هر خواته يې ريښي او پلی خوري شوي او دی د داسي لوی شخصيت خاوند شو ، چه

په ټول افغانستان کښې ده د خلکو په عقيده حاکميت درلوده. دغه منلی شخصيت د همدغه امير حبيب الله په وخت کښې « ١٣٢٠ يا ١٣٢١ هجري قمری » کال ؤ چه د اجل داعي ته ئی لبيک وويلې.
په دی حساب دده د وفات تأريخ (قبر غازی) « ١٣٢٠ » ليږديز لمريز کال دی . د ده مزار او مقبره دهډې په قريه کښې د والا حضرت سردار محمد داؤد خان د افغانستان صدراعظم په اهتمام ښه جوړه شوی.
د ده هديره د ټول مشرقي او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پشتونستان د خلکو د عقيدې ځای دی «٢»

النجم گڼه « ۵ » چهارشنه د ١٣٣٧ کال ، د عقرب « ٢٨ »

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه:

٢ــــ د ده تفصيلی پيژندنه :

دنجم الدين اخند زاده صاحب « رحمة الله عليه » د مفصل پيژندلو د پاره په کار ده چه په لانده ډول سره ئې وپيژنو :

١ ــــ د ده عمر او حيات او قواره
٢ــــ د ده هويت قوم او نسب
٣ــــ د ده اصلی او فرعي مسکن
۴ــــ د ده تحصيل او علم
۵ ــــ د ده تصوف
٦ ــــ د ده جهاد
٧ ــــ د ده دشهرت اندازه او کار روائې تر مرګه پورې
٨ ــــ د ده مشهور مأذونان او منسوبين
٩ ــــ دده د مرګ نه وروسته شهرت او تأثيرات

مګر ډير تأسف دی چه د داسې يو لوی شخصيت چه د ټول حيات ګذارشات او حرکات ئې نهايت متانت او سنجيدګي لري. هغومره چه ويل کيږي او يا اورديل کيږي او يا ئې وينو په دغه اندازه د ده سوانح دليکلو دپاره چا کوښښ نه دی کړی. په دغه حقله زمونږ ګيله دده دمعقولو منسوبينو نه کوم چه په خپل وخت کښې نهايت منلي تير شوي، زياته ده. يوازې د ملا طوطی آخند نه هغه هم صرف دده د مواعيظو تذکرې، مګر نهايت ناقص ليدل کيږي او بس.
په هر صورت که اوس زمونږ په لاس کښې مطلوبه معلومات راشي اميد دی چه څه نا څه خو به ترې جوړ شي او آينده د پاره به ګوندې دغــــه آرزو د ده پـــــوه عقيدت مندان کوښښ وکړي چه زمونږ د هدف نارسيده مطلب تکميل او پوره کړي. باور لرم چه په دغه ليار کښې سعيه به د ده د عقيدت مندی ښه ثبوت وي .

د ده عمر او حيات او قواره :

زمونږ په لاس تحریري اسناد ډیر کم دي. کوم تحریري سند چه زمونږ په لاس کښې شته هغه یوازی د ده د فوت تأریخ ښې چه په (١٣٢٠) او یا (١٣١٩) هجری قمری کال کښې فوت شوی، چه د ده نه د ټول عمر اندازه نشي معلو میدلې. مگر؛ شفاهاً مو ډیر او ریدلي چه آخندزاده صاحب عمر او یا کلو په حدود کښې اندازه کیدلې شي. خلک وائي: چه ښه قوي وجود ئې درلوده مگر؛ ریاضیت او تقوی په وجه نحیف شوی، حتی چه د ډیر ریاضیت په وجه د ده د لاسو رگونه شنه شنه بلقیدل.

وائي چه دی ښه خوش قــــواره جړ سړی ؤ، او په اوچلي باندې شین خال هـــم درلوده او د ده دشین ښکلی خال شهرت زیات ؤ.

د ده رنگ او قواره با تاثیره هیبت ناکه وه، دورایه به په خلکو د ده رعب ولیده مگر؛ په عین وخت کښې مشفق او مهربان هم ؤ.

د د حیات ټول په حرکت کښې تیر شوی. معلو میږی چه د ده په ضمیر کښې یو داسی اور او تپش او حرکت موجود ؤ چه په یو ځای نشو پاتې کیدلی.

ده هر چیرته ته دخلکو په افکارو کښې داسی تحول قایم کړی چه تر ننه هم هغه تحول دخلکو په مابین کښې یاد او د قدر وړ دی ده په ځان باندی ډیر خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي ؤ. د ده د حقانیت د اثبات دپاره دا کافی ده چه دی ټولو پوهو علماؤ منلی ؤ او د ده حر کات ئې د اسلام د دین په اساس موافق گڼل.

النجم گڼه «۶» چهارشنه د ١٣٣٧ کال ، د قوس «۵»

مصلح «مجاهد»

د سعید افغاني لیکنه:

٣ــــ د ده هـــویت قـــوم او نسب:

اصلي او فرعي مسکن او ځایونه ئې:

ملا نجم الدین «اخند زاده صاحب» په قوم کاکړ او په ملیت افغان دی. په اصل د جنوبی شپلگر د علاقې نه دی، او هم هغلته د ده نیکونه او پلرونه تیر شوي «٣» .

دی بیا دتحصیل او زده کړي په وخت کښې د جنوبي نه مخ په مشرقي ننگرهار را روان شوای. په ننگر هار کښې ځای په ځای دیره شوی او تحصیل ئې کړای دی.

د تحصیل دپاره آفریدوته هم تللی. پیښور او صوات کښې هم اوسیدلی دی. ده د تحصیل نه ورسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوي او په هډه کښې اقامت اختیار کړی ؤ.

لکه مخکښې چه مو وویلي د ځیني سیاسي معاذیرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ دکابل په ښار تندور سازی کښې او سیدلی او بیا دکابل نه مخ په ننګر هار تلی او مهمندو په علاقه په جرووبی ، او چمرکنډ کښې استوګنه کړي ده .

په ننګرهار کښې په روداتو کښې څه موده تیره کړي او هلته په فقیر آباد او نورو روداتو او شینوار کښې ګر ځیدلی . په لغمان او سور رود او کامه او خو ګیاڼو کښې هم د وعظ او تبلیغ او یا دنورو مقاصدو په مطلب تلی دی ، دګرمي په وخت کښې دی به کابل ته هـــم تلو او هلته په پغمان کښې څه موده ئې استو ګنه کړی ده.

دی په شمالی کښې د کوه دامان خواته د داؤدځو په علاقه کښې اوسیدلی او شاید چــه هلته به د کــــوه دامـــــان په ځینو ځایو کښې ګــــرځیدلی وي، مګر ؛ د ده د حیات آخرنی شپې او ورځـــې د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه دري میله مخ په جنوب هــــډه کښې تیر شوي دي. دی شاید په نورو ځایونو کښې هم ګر ځیدلي او یا اوسیدلی وي مګر ؛ مونږ نه دی اوریدلي، نو ځکه دلیکو جر ئت نه کؤو .

د ده تـحصیل او علم :

مخکښې مو وویل چه دی د تحصیل دپاره زیات ګرځیدلی او په ډیرو ځایونو کښې او سیدلی دی .

وائی چه اخند زاده صاحب ډیر پوه او ښه معقول عالم ؤ په تفسیر ، او حدیث ، قرائت ، صرف، او نحو ، او فقه ، او اصول ، او معانی ، منطق ، او هیئت او ریاضی ، او حکمت ، او میراٍ ، او حساب او تصوف ...
.

النجم ګڼه « ۷ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۲ »

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

۴ـــ دده دعلم او تحصیل :

په علومو کښې ئی ښه قوي لاس درلوده ، رښتیا دده هغه کتاب خاني نه چه اوس د نجم المدارس په لاس کښی ده ، معلو میږی چه دی ښه عمیق عالم او د مطالعی شائق ؤ .

وائی چه اخند زاده صاحب به د علما سره ډیر علمي بحثونه کول ده به همیش دعلم دپاره دعمل اندازه کتله ، د ده استاذان هم خلک ښه یادوی .

د ده د استاذانو په سلسله کښی د سر شاهی نه چه سړی مخ په بړو ځی یو هدیره ده دهغی ځای خلک یو قبر ښی وائی دا داخندزاده صاحب استاذ تیر شوی او ډیر ښه مبارک شخص ئی خلک یادوی .

وائـي مـلا نـجم الـدين اخندزاده صاحب د ده زيـارت تـه را تـلـو دده استاذان پـه نـنگرهار او سر حداتـو او صوات او پـيښور او شايـد نـورو ځايـويـونـو کښي هم تـيـر شوى وي.
کـوم وخت چـه دده دعلم قـال نـه مخ پـه علم حال تـو جه بـرابـر وى داوخت دده يـو بـلـه دوره شروع کـيږى.
دا پـه تـواتـر ثـابـتـه ده چـه آخـنـدزاده صاحب دصوات صاحب نـه پـه حيات کښي د قـادرى شريـفـى طريـقـه وکړه او پـه دغه طريـقـه کښي تـرنـه درسونـه کـامل کړو ، او مـأذونـى مـرتـبـي تـه ورسيده.
ده پـه صوات کښي ډيـر وظايـف کړي او د صوات صاحب پـه نـزد نـهايـت مـنـلـى ؤ . کـه څـه هم زمـونـږ سره د ده او صوات صاحب پـه هغه وخت کښي د کـرامت زيـاتـي قـيصى نـشتـه مـگـر؛ مـونـږ دومـره پـوهيـږو چـه دواړه جـنـابـان بـا تـقـوى او پـرهيـز گـاران تـيـر شوى ، عقـيـده لـرو چـه اوراد او وظايـفـي ئـي ډيـر پـوره تـأثـيـرات شتـه دي مـگـر ؛ زه نـه غـواړم چـه دقـيصو رطب اويـالـس يـاد کـړو .
وائـي مـلا نـجم الـديـن اخـنـد زاده صاحب پـه څـلـور واړو طريـقـو کښي مـأذون و « ۴» . مـگـر ؛ ده بـه خـلـکـو تـه يـوازى د قـادرى طريـقـى اجـازه ورکـولـه « ۵» .

النجم گڼه « ۸» چهارشنبه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۹ »

مصلح « مجاهد »

د سعيـد افـغـانـي لـيـکـنـه :

۵ــــ *د ده تحصيل او علم او تصوف:*

هــــډى صاحب عــــالـم ؤ ، مـگـر ؛ داسي نـه چـه علم ئـي دعمل سره نـه بـرابـر يـده او يـا دسر تـنـبـه تـوب نـه بـه ئـى کـا راخستـلـو او يـا د کـبـر او غرور نـه ډ ک عـالـم او يـا داچـه د ده علم د اوهامـو او خرافـاتـو يـوه مجموعه ؤ او يـا خداى نـاکـرده چـه ده بـه ديـن ددنـيـا دپـاره وسيـلـه گـرځـولـى وي .
دى يـو حقـانـي عـالـم ؤ، ده داسلام ديـن پـيـژنـدلـو. دى پـه دې خبـره پـو هيـده چـه خلـکـو کښي بـايـد د مـحبت او مـؤدت اساس قـايـم شي. دى ريـا کـار صوفـى نـه ؤ، او نـه دکـونـج او صومعي طرفـدار ؤ . دى يـو اجتـمـاعي شخصيت، هميش دنـاوړو رسم او رواج سره مـجادلـي کـړي، خلـک ئـي دبـي کـارى او تـنـبـلـى نـه خلاصول .

مصلح او مجاهد

د سعيد افغاني ليکنه:

وائـي نـجم الـديـن آخـنـدزاده صاحب بـه علـماؤ سر زيـات مـحبت کـولـو او ښه عـالـم بـه ئـي زيـات خوښو او نـازوو.

دهغه وخت علماؤ په ده باندي دعلميت آزميښتونه کړي ؤ علماؤ ، دده نه په لويو لويو کتاب، او علومو او په باريکه باريکه مسايلو کښې پوښتني کولې، مګر؛ دده سره دعلميت اندازه قوي وه.

دعلماؤ پوښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دي. د علماؤ په نزد ښه جيد عالم ثبوت شوی ؤ نو ځکه ئې دی د دين داقتدا او ددين دحمائې دپاره دهغه عصر لوی نابغه شخصيت ليدلو. ده علماء تربيه کول او علماؤ ته ئې د عمل درس ورکولو .

وائي نجم الدين آخندزاده صاحب ته هر کال په سلهاؤ بړستنی جوړولې او بخشش په ډول به ئې ورکولې. دی دعلماؤ دپاره خولی او پګړی پيداکولې او د بخشش په قسم به ئې ورکولې.

دنجم الدين آخندزاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې ښې با تاثيره ياديږي. ده خلکو ته د کونج او زاويې درس نه دی ورکړی. ده خلکو ته دنيا په دا شان بده نه ده ظاهره کړې، چه خلک دې دنيا ترک او کار دې نه کوي .

دی په دې خبره پوهيده چه ددنيا مذمت هم ددې د پاره دی چه بايد مسلمان د دنيا د محبت اندازه وپيژني، داسې نه چه د دنيا د محبت په وجه دخلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خيال ونه ساتي.

داسې دنيا نه چه هرج مرج پيدا شي، د جنګ او قتل موجب وګرځي او داسې نه چه خلک په دنيا غَرَه شي، خپل خالق هير کړي او دبلې ورځې غمه ورسره نه وي . اوکه نه دنيا د دې دپاره چه د ځان او دخلکو دخدمت او رفاهيت په مقصد وي بده نه، بلکه پيدا کول ئی ثواب دی.

نجم الدين اخند زاده صاحب حقيقی عالم، په دې خبره ښه پوهيده چه څنګه علماء دې په دې پوه ؤ چه د خلکو داصلاح دپاره څنګه علم په کار دی.

ده سره دا ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی. ده علماء په ځان را ټول کړل او خلکو کښې نوی روح پو کړو.

مګر ؛ ډير تأسف دی چه د ده د کار نقشه د ده نه پاتې وروستينو خلکو بدله کړه. په دې پوه نه شول چې اصلی سر څه وٍي، په دی ښه پوه نشول چه د نجم الدين اخند زاده صاحب مطلب څه ؤ . چا داخيال وکړو چه د آخند زاده صاحب سره د تسپو دشمار خيال ؤ .

څوک په دی عقيده لاړل چه ډوډئ ورکول او لنګر مقصود دی، چا دا ګمان وکړو چه په سر مراقبه سپين څادر او قبا په کار ده، چا سره دا سودا پيدا شوه چه چا د ساده خلکو په وسيله نور خلک تهديد ول او غولول په کار دي.

همداوجه وه چه چا دلنگر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنگامی او چا د مدرسي جوړولو په انگازی، چا په دي نامه چه دا کوم!! او داسي داسي خیال مي دی ناروا ، ناروا کارونه وکړل. عامونه ، عامونه مسلمانان ئی په حقیقي اسلام باندی هم بد گمان کړل.

خدای خبر چه داسي جنابان د اوسنی اسلام د ضعف له امله په هغه ورځ د پاک خدای په لوی دربار کښي څه ځواب ورکوي؟

باید ووایم چي: نجم الدین آخونزاده صاحب په مخلصانو کښي ښه پاک او پوه خلک هم وه. د هغوی د خدمتونو اندازه مونږ سر شته. امید دی چه د هغوی د کارنامو تذکری باندي آینده تماس و نیسم او خپلو گرانو لوستونکو دپاره ئي دهدئي په ډول وړاندي کړم.

---

(۱) سر محقق عبدالله بختانی خدمتگار دنجم الدین اخندزاده صاحب دنوم په هکله لیکي:

« ما د سر محقق مولوی محمد اکبر معتمد شینواری څخه څو ځلی اوریدلی دي چه هغه به ماته ویل: چي ما د شینوار و صوفي صاحب نه اوریدلی دي چي: دهډی آخونزاده صاحب اصلي نوم (عبد القدیر) دی، مگر د علم ، رو حانیت او غزاگانو په برکت و نورو لخوا ورته (نجم الدین) لقب ورکړ شوی دی چه معناي (د دین ستوری) کیږی. سعید افغاني

پرې اضافه کول غواړم چي هغه څوک چي درې نسله ملا وي نو هغه ته آخوندزاده وایي. آ. سعیدی

دشینوارو صوفی صاحب اصلي نوم صوفي علم گل دی. دآخوندزاده صاحب مأذون او هغه ته نژدې سړی و په ډیرو غزاگانو کښي یي دجناب هډی صاحب سره برخه اخستی ده.»

(دهډې آخوندزاده مولنا نجم الدین) لیکنه: سر محقق عبد الله بختانی خدمتگار. دغه کتاب په ۱۳۸۷ (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنه)

(۲) دننگر هار د سره رود د ولسوالی دچهارباغ حضرت محمد سعید سعیدی مجددي علیه الرحمه دحضرت صاحب عطاء معصوم مجددي زوی دی. په کال ۱۲۵۷ هجري شمسي کښي په چهارباغ صفا کښي زیږیدلی او دسنبلی په شپږمه کال ۱۳۷۲ هجري شمسي د لوی اختر دمیاشتې په ۱۹ مه دخوږ یانیو په اگام کښي حق ته رسیدلی. هغه مرحوم چي دمولانا نجم الدین آخوندزاده یو نژدې ملگری، دوست، مرید او خلیفه یا مأذون وو د نجم الدین د آخونزاده صاحب د وفات نیټه په خپله هغه مرثیه کښي چي (در مرثیه غوث زمان قطب دوران قدوهٔ سالکان پیشوای پیر وجوان مرشد کاملم محبوب دلم اعنی صاحب هډه رحمة الله علیه) په نامه یادیږي، دنجم الدین آخند زاده صاحب د

وفات نیټه: (دچهار شنبې شبه د ۱۳۲۰ هجري قمري کال د روژی دمیاشتې ۲۱ مه معرفي کړې ده.)

مرحوم حضرت صاحب محمد سعید د په خپلې مرثیه کښې پدې هکله لیکي:

چـــــونکه سردار بشر رفت ازاین دار فنا
صبر از رفتن خـــــوبان جهان مـــــی بینم
صبر تلخ است ولیکن ثمرش شیرین است
مژده نیک به صابر زسبحان مـــــــی بینم
گر ازاین دار فنا جــــــــان به سلامت ببرم
سابقون را همه ای غمــــــزدگان می بینم
شپ چهارشنبه شنو تو ز وفــــات صاحب
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
سنهٔ الف وهم سه صد وعشرین بـــــه یقین
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
چـــــونکه خوبان هم رفتند سعیدی ز جهان
شو مجرد کـــــــه ترا نیز روان مي بینم

در مرثیه ای که در فوق تقدیم گردیده، با قید (یقین) مصرع تاریخ (سنهٔ الف و هم سه صد و عشرین (۱۳۲۰ به یقین) معرفي شده است.
(مأخذ: دمحترم سر محقق عبد الله خدمتگار دهډی اخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه صفحه ۱۳۱ او ۱۳۲) دچاپ کال ۱۳۸٦ (۲۰۰۷ م) ټولنه لخوا - جرمنی) په پیښاور کښې چاپ شوې.)

(۳) محترم سلطان عزیز دمرحوم آخوند زاده صحاب د نوم په هکله داسې لیکي:
دمرحوم آخوندزاده صاحب نوم (نجم الدین) او اصلي مسکن ئې د افغانسان شلګر دی. ولې دوی په ننګرهار او صوات او دپښتونستان په نورو ځینو کښې په (کابل) ملا شهرت درلود او دوی په خټه کاکړ او په کاکړو کښې (ابک زائی) او په ابک زایو کښې (اخونزاده خیل) حسابیږي دغه کورنی او س هم په شلګر کښر په اخونزاده خیلو سره خورا مشهوره ده دهمدې کبله دوی ته داخونزاده لقب هم ور په برخه شوی دی.
مونږ ته دمرحوم اخونزاده صاحب نژدې خپلوان پوره معلوم ندي مګر دومره خبر یو چه، د دوی مبارک والد محمد حسن آخونزاده نومیده خو افواهی مو اوریدلی دي چه دوی نژدې خپلوان ډیر نه در لودل.
(مأخذ: دننګر هار ورځپانه: ٤۹ مه ګڼه د۱۳۳۹ دثور ۳۱ نیټه)
(٤) جناب نجم الدین آخوندزاده صاحب د قادرید طریقې شیخ او د تصوف په څلورو مشهورو طریقو (قادریه، نقشبندیه، چشتیه، سهروردیه) کې مرشد او پیر و. او په سلګونه مأذونان ئې درلودل.

آخوند زاده صاحب دقادريى دطريقې نه علاوه په دغه نورو طريقو کې هم اِذن ورکاوه.

(٥) ـــ دهغې صاحب مشهور مأذونان :

يادونه:

مأذونان يا خليفه هغه چاته وايي چه پير ورته دمريد نيولو اجازه ورکړې وي.

دآخوند زاده صاحب ځينى مأذونان هم دې درجې ته رسيدلي ؤ چې هغوى هم ځانته مأذونان ټاکلي وو.

محترم راز محمد دغبرګولي دمياشتې په (٣ او ٤ نيټه) کال ١٣٣٩ لېږديز - لمريز د ننګرهار دورځپاڼې په (٥٢ او ٥٣) ګڼې کښې د نجم الدين آخند زاده مشهور مأذونان په لاندې ډول معرفي کړي:

اول : ميا قمر الدين:

ميا قمر الدين صاحب په اصل کښې دپېښور د اچنيى ؤ او بيا د هغه ځاى ځنې راغى او دلته دننګرهار د روداتو په بړو کښې هستوګنه درلوده. وائي چه ډير ښه عالم او ښه قلم خاوند ؤ دتدريس او تأليف سره ئې ډير شوق لرلو چه دده تر اوسه قلمي ځيني چاپي آثار شته دي.

دوم : د بُتخاک حضرت صاحب:

دبُت خاک حضرت صاحب چه دده مبارک نوم عبد الشکور او دزياتى تقوا خاوند او ښه عالم او مجاهد هم ؤ. د چکنور ملا صاحب (محترم امير محمد دمرحوم اخترمحمد زوى دننګر هار دمومند درى اوسيدونکى په کال ١٢٦٠ هجرى قمرى زيږيدلى او پا کال ١٣٥٠ هجرى قمرى د ٩٠ کالو په عمر دمارسينګى په منطقه کشى وفات شوى) چې يو لوى مجاهد شخص و دبتخاک حضرت ځينى ماذون شوى ؤ.

همدارنګه جناب مير صاحب جان پادشاه دسلام پور او استاد صاحب چه اصلى نوم يې جان پادشاه دسلام شور او استاد صاحب چه اصلي نوم يې پاينده محمد ؤ دهمدى بتخاک حضرت صاحب ماذون او خپله د اخونزاده صاحب ډير ګران مريدان وو چه استاذ صاحب ئې دخپلى کتابخانې متصرف ګرځولى او مير صاحب جان پادشاه صاحب ئې څرنګه چه يو کره او نامتو مجاهد او خانداني سړى و له همدې امله ئى دلنګر انتظام همده ته ور پلاس کړى و.

(مورخين ليکى : دلنګر انتظام مرحوم مولانا نجم الدين اخندزاده په خپل ژوند کښې دکنړ مير صاحب جان پاچا صاحپ ته چه په شيخ پاچا سره مشهور و ورپلاس کړى و چه دمرحوم اخندزاده دوفات نه وروسته هم دده دوصيت سره سم دهمدى پاچا صاحب پلاس کښې و او وروسته بيا دده ځوى مرحوم سيد عباس پاچا صاحب ئې انتظام کاوه.)

دريم : صوفى عالم ګل صاحب :

صوفی عالم گل صاحب یو د هغه ماذونانو څخه وچی اخونزاده صاحب په (پهلون) سره لقب ورکړی او دصاحب سره ئې په غزاګانو کښې اشتراک کړای و او دښه شجاعت او میړانې څښتن و . دترنګزو حاجي صاحب چه فضل واحد نومیده چه هغه یو ډیر عابد او ستر مجاهد وه. د همدې صوفي عالم ګل صاحب ځینې مأذون شوي و .

څلورم دسر کاڼو میا صاحب:

میا صاحب چه دده نوم سید اکبر شاه او په اصل دکامي و او بیا ئې په سر کاڼو کښې هستو ګنه در لوده، چه د پوره فضل او فیض خاوند و .

پنځم : حضرت شاه :

مرحوم حضرت شاه په لغمان کښې هستوګنه لرله ، او سید او با تقوا شخصیت و .

سید شمس الدین مجروح ، دقبایلو مستقل رئیس د همدغه مبارک ځوی دی .

شپږم : محمد سعید جان (مجددي)

مرحوم محمد سعید جان (مجددي) د چهارباغ صفا نه دی. دی حاجي، او قاري او ښه مبلغ هم و.

اوم : احمد خان آخونزاده صاحب:

احمد خان آخونزاده صاحب چه په دولت زائی ملا صاحب سره شهرت لري ښه کره عالم او د صاحب دتحصیل د دورې اکثراً ملګري و .

اتم : دکو هاټ ملا محمد یاسین :

دکوهاټ ملا محمد یاسین صاحب دکو هاټ په علاقه کښې لوی عالم او مدام به ئې د درس او تدریس وظیفه اجرا کوله .

نهم : د حصارک میا صاحب :

په خوږ یانو کښې دحصارک میا صاحب چه نوم ئې عبد الرحیم ؤ .

لسم : ملا محمد حسین :

دلغمان په سنګر کښې ملا محمد حسین صاحب چه په قوم ساپی او دپړوائي شیخ صاحب باندې مشهور ؤ. دی ښه ذاکر او زاهد شخصیت ؤ . دځینو خلکو په روایت سره دا ملي ملا مسلم صاحب دی.

دنجم الدین آخونزاده صاحب د مأذونانو ځنې دغه دولس تنه مشهور وو او نور هم شته لکه چه په کوه صافی کښې ملا مسعود صاحب او په ممله کښې امام حاجي صاحب او داسی نور .

مأخذ : دهډې آخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه، صفحه (٤٤ او ٤٥) د چاپ کال ١٣٨٦ (٢٠٠٧ م) دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار لیکنه.

هـــــډه :

هډه چه یو وخت (بتکده) وه دغازي مولانا نجم الدین آخونزاده عرفاني او رو حاني شخصیت په برکت دغه (

بتکده) داسلام دمقدس دین په یو عالي فرهنګي مرکز باندي مبدله شوه . چې یو دهغې د نمونه څخه د (النجم) فرهنګي جریده چې دخدای بخښلي (سیعد افغاني) لخوا نیم قرن وړاندي په کال ۱۳۳۷ هجري شمسي کښې په دغه مدرسه کښې په خپل نشراتو پیل وکړ.

***

له هډې آخونزاده صاحب سره دتحفة العاشقین او مکتوبات ارتباط

لیکنه : محمد نبي تدبیر

۱- ملا نجم الدین آخونزاده یا د هډې ملا صاحب یو داسې ګڼ اړخیزه شخصیت ؤ چې علمي او عملي کمالونه دواړه پکې را غونډ شوي وو. ده دیو عالم په توګه بشپړې دیني زده کړې وې ، دیو سالک او عارف په توګه یې دنفس دتزکیې او تصفیې له پاره څیلیې ایستلي او لوړې ګاللي وې، دیوه مجاهد په توګه یې په ټول افغانستان کې د عارفانو او عالمانو یو داسې روڼ لښکر ایجاد کړای، چې انګریزي ښکیلاک ته یې د ډیورنډ د کرښې دواړه غاړې د اور په سره تبې بدلې کړې وې، له بلې خوا یې دعلم او سلوک د تعمیم له پاره په خپله هم تألیفات کول او خپل مریدان او شاګردان یې هم هڅول چې تأليفات وکړی، آثار ولیکی او ګټور آثار خطاطي کړئ، تکثیر یې کړئ او یو بل ته سوغات کړئ .

مونږ په دې لیکنه کې په دوو هغو آثارو تکیه کوو چې یو د ده مرید په پښتو نظم لیکلي او بل دري نثر دی چې ده پخپله له یوې نسخې نه را نقل کړي او تکثیر کړي یې دي، دا دواړه کتابونه نوي تر لاسه شوي او د دې سمینار په ویاړ یې د تاسو درنو پوهانو په مخه کې ږدم.

لومړی کتاب تحفة العاشقین نومیږي چې دده یوه مخلص مرید ملا عبد الوهاب نظم کړی دی. ملا عبد الو هاب د سید احمد زوی او د کابل د پغمان د زرشاخ دکلي او سیدونکي، دا کتاب دسلوک او عر فان دمقامونو او د حقیقي مینې د رمزونو او رازونو په باب لیکل شوی. لمړی ټوک یې سل مخونه او دوهم ټوک یې ۱۴۶ مخونه لري، چې دواړه په یوه ټوک کې کنډل شوي دي او دبیتونو شمیر یې درې زره شپږ سوه بیتونو ته رسیږي.

ملا عبد الوهاب په خپل کتاب کې تر حمد او نعمت وروسته دسلوک ، دخپل پیر او دخپل کتاب د محتویات په باب لیکي :

راشه یوه شه ای طالبه که مطلوب یې
په رښتیا که ته محب دخپل محبوب یې

دسلوک لاره ده هر ګوره ډیره ګرانه
ولې خدای دې بر طالب کاندي آسانه
هر طالب چې په ریښتیا طلب دیار که
په ملوینو [1] کې به تل صفت دیار که
ذکر او فکر یې همیش وي له محبوبه
یو ساعت کې خالي نه وي له مطلوبه
په هردم ، په هر قدم ، په هر ساعت
دسلوک په لار ه یون که په فکرت
ولی بویه چې کامل پیروي فرزنده
راه بلدوي کامل پیر په زړه خورسنده
مقامات ورته معلوم و زما دله
په سلوګ کی به غلط نه شي هیڅکله
او که نه چې دغه پیر نه وي ماذونه
داپیر نه دی خبر شه په دا مضمونه
که خواجه ، صاحب زاده او یا مولاوي
که سید، آخونزاده کاریې په غلاوي
دوی له شرعی مخالف کاندي کارونه
په فریب سره یې رد کړه عالمونه
کل عالم وته معلوم دی له کتابه
دابیان دور او دراز دی ای احبابه
ما عبد الوهاب منګول دی لګولې
دهډې پاک اسم یې مسمې په نجم الدین دی
کامل پیر دی د هر چا په دا یقین دی

په کتاب کې دسلوک مقامونه، ذمیمه افعال، حمیده افعال، الله ته قُربَت، دمرید شرطونه، دانساني نفس ډولونه، د روح او دقلب حقیقت، دقلب رڼا او تیاره، دپیر د تلقین لوړی مقام، کامل پیر، غوٍ او قطب، د توحید علم ، ناقص پیر او ناقص مرید، صادق مرید، صدق او اخلاص، دکامل پیر ارشد او نور .

خو په ټول کتاب کې دبحثونو په ترڅ کې دخپل پیر دهډې ملاصاحب نوم اخلي چې څو نمونې یې دادي :

رارسیږه دهډې پیره کامله
نن مې فکر نه چلیږي یم بیدله
نن مې فکر نه جلیږي یم په غم کې
تل پړیږم دواړه سترګې مې په غم کې
تل ژړیږم دواړه سترګی مې په نم کې

بل ځای وایي:

دهډې غوث مدت کړه دا زمان
چې له شره د شیطان شم په امان

همدراز وایي :

لاس مې نیسه د هدې پیره کامله
ثنا خوان شم دخپل خدای لکه بلبه

یا :

[1])شپه او ورځ

لاس مې نیسه دهډې کامله پیره
دګناهو بار مې دروند دی یم دلګیره
یا :
لویه خدایه دهډې صاحب مغفور کړی
په خپل در کې یې قبول او هم مقبول کړی
کتاب دموضوع له اړخه په تحقیقي بڼه لیکل شوی او د سلوک او عرفان ګڼ کتابونه یې ورته کتلي دي او داشیې چې لیکوال یې ښه مطالعه لري ، دی دخپل کتاب اخځونه پر خپل - خپل ځای ښیې اوپه سر کې لیکلي :

خدایه ته مې داتصنیف کړی منوره
چې بیان دمحبت وي سراسره
کل بیان مې محبت دپاک مولا که
په تحفة العاشقین مې مسمی که
هر سړی چې محبت کاندي له خدایه
دې کتاب ته دې نظر کاندي نیکریه
هر مقصد به حاصل شي که خدای کاندې
که په صدق دی عاشقوي په خدای باندې
داکتاب بیان دعشق حقیقي دی

دمجاز

عاشقي کل واړه فاني دی
دده په کتاب کې د ده د کتاب مهم اخځونه داسې راغلي:

« ما ورید » دتفاسیرو یو راوی دی
چې دعلم مرتبه کې ډیر عالي دی
روایت دی د اله ده نه زما روره
چې ورید رګ متصل په زړه دی ګوره
او په « بحر الحقایق » کې دا رنګ دینه
حقیقت د قُربت دا رنګ دی مینه
په کتاب « کشف الاسرار » کې روایت دی
چې راوی روایت کړی له آیت دی
په « عوارف المعارف » کتاب کې یاره
له معاذه روایت دی بر خورداره
پاک الله داسې ویلي په« قرآن » کې
صداقت په باب دی ذکر په « قرآن » کې

همداسې نور کتابونه دکتاب په لومړی برخه کې دسلوک، طریقت او عرفان فکري او ایډیا لوژیکه برخه ده او په دوهم ټوک کې یې د عارفانو ، سالکانو او عاشقانو کیسې نظم کړي دي.
دکتاب مثنوی د وولس سیلابي ده، شعر یې ځای پر ځای خامی لري، ډیر داسې بیتونه لري چې قافیې ته پکې پاملرنه نه ده شوي لکه:

داکتاب مې مختصر که که پوهیږی
هزار پند دی په هر بیت کې که پوهیږي
په دا رنګ به شیطان وایي هر انسان ته
بعث نشته وکړه سمیع دکلام ته

همدا راز پر مثنوي سر بیره څو غزلې هم ویلي خو ډیرې کمزورې او نیم بندې دي لکه:

هر عاشق چې خود نمای دی عاشق نه دی
چې په عشق کې وي خود رایه عاشق نه دی

په هر حال دتحفة العاشقین کتاب له یو خوا دپښتو ژبې یو نوی تر لاسه شوی کتاب دی او بلی خوا دنجم الدین اخوند زاده یا په بل عبارت دهډې د پیر دیوه مرید تألیف دی چې د پیر او دده د مریدانو د تألیف او تصنیف او دخپلې طریقې او سلوک له خپرولو سره دمینې څرګندویې او ښکارندویې کوي .

دغه تحفة العاشقین دښاغلي استاد حبیب الله رفیع په ځانې کتابتون کی دی چې د لورینې څخه یې په ځانګړې توګه مننه کوم.

۲- مکتوبات :

یوه اونی وړاندې پیښور ته دپښتو عالمي، ادبي کنوینش ته تللی وم، دپیښور اسلامیه کالج د کتابتون مرستیال حاجي سراج الدین صیب چې د ډیرې مودې ملګری مې و ، لیدوته یې ورغلم، پوره درې کاله مې نه ولیدلی. د اسلامیه کالج په دغه کتابتون کې یو افغان عالم مولانا منیب صیب هم تر سترګو مه شي وروسته کله چې پوه شو چې زه د افغانستان نه ورغلی وم بې له کومې مقدمې را ته دهغه کتاب په اړه چې د ده په لاس کې و وویل :

دا دنجم الدین اخونزاده صیب په خپل لاس لیکل شوي قلمي نسخه ده. خدای شته چې ددې خبرې په اوریدو له یوې خوا خوشاله شوم ما ویل څه خو د ځیرنغونډې دلیکنې له پاره یوبل مأخذ هم پیدا شو خو له بلی خوا مې زړه درزیدو، ما ویل چې مولانا صیب به د مقالې د مأخذ له پاره کتاب را باندې ولوروي او کنه خو زړه مې غټ کړ او ورته مې وویل:

په همدې ورځو کې په ننګرهار کې د افغانستان داطلاعاتو او کلتور او ګرځندوی وزارت له خوا د نجم الدین آخونزاده (رح) په اړه ځیړنغونډه ده او دا قلمي نسخه زما د موضوع سره ډیر تړاو لري، که خوښه دې وي زه به ستا ددې کتاب نه یوه کاپي واخلم ، حاجي صیب سراج الدین هم یو څه سپارښتنه پرې وکړه، د مولانا صیب منیب دې کور ودان وي د کتاب کاپي را کړه . چې اوس مې په لاس کې ده.

نو پدې هکله د حاجي صیب سراج الدین او مولانا منیب صیب نه په مننه اوس راځو همدې کتاب ته چې په یوبل ډول له نجم الدین اخونزاده (رح) سره تړاو لري:

داد هغه وخت دیوه لوی عالم ملا عبد الرحمان « خان ملا » چې د ملا سعید خان ملا خان زوی دی د دینې او عر فانې درې او عربي لیکونو ټولګه ده چې نجم الدین

آخونزاده په خپل خط رانقل کړې او خوندي کړې چې د علم او سلوک د تعمیم په لاره کې دده هڅې او ور سره دده د لاس خط رارسوي .

په کتاب کې پنځه پنځوس مکتوبونه خوندي دي چې بیلا بیلو کسانو ته لیږل شوي او بیلا بیل علمي ، دیني ، عرفاني او سیاسي مطالب لري، لومړی لیک د مولانا عبد الغفور سوات صاحب په نامه دی چې د ملا نجم الدین پیر دی او دلیکونو لیکونکی هم زیات عقیدت او ارادت ورته لري چې د حجت قویه په نامه خپل یو اثر ورته لیږلی.

یو بل لیک یې دبیت الله شریف د نبوي جومات خطیب په نامه دی، چې د صاحبزاده عبدالحی سپارښت یې چې حج ته تللی، ورته کړی دی. یو بل لیک یې د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې توصیه یې ورته کړې چې رعیت ته په برابر نظر وګوري او قوي پر کمزوري لوړ ونه ګڼي. یو بل لیک هم د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې دده ته یې دروغتیا دوعا پکې کړې ده. یو بل لیک د سرادر زکریا خان په نامه دی چې د حال پو ښتنه یې پکې کړې ده، یوبل لیک دسید عظیم شاه کند هاري په نامه دی چې د عرفان او سلوک لار ورته روښانوي.

ددې رسالې یو بل لیک د مؤلف د زوی ملا سعد الدین په نامه دی چې د تقوی او دینداری لارښوونه ورته کوي . دکتاب دوه دېرشم لیک د ملا میر حسین بازارکی په څواب کې دی.

د کتاب څلور دیرشم لیک د وزیر اعظم په نامه دی چې نوم یې نشته خو کیدای شي چې دا به د امیر شیر علي خان د صدراعظم سید نور محمدشاه په نامه وي چې د ده خدمتونه یې ستایلي ،خپل ملاتړ یې ورسره اعلان کړی او د پر مختک دوعاګانې ورته کړی دي. پنځه دیرشم لیک بیا هم د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې د پاچاهی مبارکي یې ور کړې او دخلکو د خدمت او د دین دساتنی بلنه یې ور کړې ده .

اووه دیرشم لیک د ملا مشک عالم آخونزاده په نامه دی چې د ده دینی جهد یې ستایلی دی. د کتاب اته دیرشم لیک د ملا محمد علم آخوند کند هاري کاکړي په نامه دی چې د صو فیانو د اقوالو د اختلاف په اړه یې ورته کښلی دی. نه دیرشم لیک یې بیا هم دخپل زوی ملا سعد الدین په نامه دی چې دوعایې ورته کړې او انساني کمالاتو ته یې را بللی دی.

څلویښتم لیک یې دسوات صاحب په مړینه یوه تعزیت نامه ده او د هغوی دلوړ شخصیت ستاینه یې پکې کړې ده.

دوه څلویښتم لیک د شیخ میا تبرک الله دلیک په څواب کې دی چې له دوی نه یې د دوی د « رد وهابیه » په نامه کتاب چې د امیر شیر علی خان په وخت کې چاپ شوی و، غوښتي چې ده ورلیږلی دی.

دري څلوېښتم لیک د صوفي عبد الرسول دراني اسحاقزي په نامه دي او د بیوزلانو مرستي او لاسنیوی ته یې رابولي.
پنځه څلویښتم مکتوب د میا عمر جان د لیک په ځواب کې دی.
په شپږ څلویښتم مکتوب کی یې سردار محمد حسن خان او سردار شیر یندل خان ته د دوی دپلر د مړینی تسلي ورکړی او دوعایې ورته کړي ده ، اوڅلویښتم لیک دسوات صاحب دزوی په نامه دی چې د حالاتو په بدلون یې تشویش ښودلی او لارښوونه یې ورته کړې چې د پلار لاره ونیسي او پر مخ ولاړ شي . اته څلو یښتم لیک د حاجي ملا محمد اکبر په نامه دی چې د ظاهري او باطني

یاددونه :
دغه مقاله په کال (۱۳۸۳ لمریز) کې د ارواښاد نجم الدین آخونزاده څیړنغونده کې لوستل شوې.

ملا نجم الدین آخونزاده
د« سعید افغانی » په لیکونو کې

گــــرانـــو لوستونکو :
خدایبخښلی دکتور مولوی محمد سعید « سعید افغانی » دخپل کتاب کې چې « زما ژوند» تر عنوان لاندې لیکلی وه او په کال (۱۳۶۵) هجری کې خپور شوای، دمصلح او مجاهد ملا نجم الدین آخونزاده صاحب په هکله داسې لیکي:
زه دخپل پلار (۱) سره څو واری « هډی » ته د مرحوم ملا نجم الدین آخونزاده صاحب زیارت ته تـــــلی یم او اکثر به زما پلار د روژې د مبارکی میاشتې په اولو ورځوکښې د قرآن کریم خـــتـــم د نجم الدین آخند زاده په جامع جومات کی د زیارت تر څنګه کوه او هلته به د روژی د میاشتو په تراویحو کښې دري شپو کې ټول قرآن کریم ختم او لوستل کیده.
دی ختم ته دمشرقی، ننگرهار حتی د سرحداتو ډیــــر خلک را ټولیدل. هلته په هغو شپو کی تود لنګر د هغه ځای د شیخانو د اسلام پور د پاچایانو په مشری چلیده. په دی لنگر کې زرهاؤ خلکو ته ډوډی ورکوله کیدله، ډیر مالونه حلا لیدل او زیاتی وریجی او ډوډی پخیدلې.
دی لنګر ته د **روژې** په اولو شپو کې زیات خیراتونه او مرستی رسیدلی. مرحوم نجم الدین آخونزاده صاحب د وخت پوه عالم او سالک ؤ. دی د صوات مرحوم ملا غفور آخونزاده مرید ؤ. دی د قادری په طریقی کې پـــیــر او مرشد ګرځیدلی او په زرهاؤ مریدان او په سلها ؤ مأذونان ئي در لودل. د نجم الدین آخند زاده صاحب مأذونان په ټول افغانستان کې د پوره شهرت خاوندان ؤ.

نجم الدین آخونزاده صاحب لوی مجاهد ؤ او د انګلیسانو په مقابل کې ئی د امیر عبد الرحمن په وخت کې زیاتی مشهورې غزاګانې کړې دي.
دی د امیر عبد الرحمن په عصر کې دمهمندو د قام په « جړوبی » علاقې کې اوسیده او بې د امیر د اجازې څخه د انګلیسانو په مقابل کې ئې جهاد کولو تر داسې اندازې دده جهاد قوت موندلی ؤ چی انګلیسانو امیر عبد الرحمن خان ته یو لیک واستوه چې په هغه کې دری لاندی مطالب درج ؤ.
١- ملا نجم الدین د سرحد څخه لرې کړه ځکه دی زمونږ په مقابل کې د جهاد پارونه کوي.
٢- څرخي سپه سالار چې په کنړ کې دی هغه د مجاهدینو سره مرسته کوي نو هغه له دې ځای څخه وغواړه او بل چیرې ئې واستوه .
٣- دافغانستان او دسرحد دخلکو سره تک او راتګ بند کړه.
امیر عبد الرحمن خان د انګلیسانو په ځواب کې داسی ولیکل:
١- نجم الدین آخونزاده صاحب زما په واک نه دی. هغه د مهمندو په آزاده سیمه کې او سیږي او په خپل سر د تاسو په مقابل جګړی تنظیموي. زه په خپله هم د هغه د زیات شهرت او اعتبار څخه ډاریږم. دی دلته په افغانستان کې زیات مریدان او مخلصان لري او خلک په ده باندی د ولایت دومره قوی عقیده لري چې که دوی چیرې پس له محمد صلی الله علیه وسلم په چا باندی د رسالت عقیده منله نو به په دې باندې به ئې دپیغمبری ایمان راوړی وي نو ښه داده چې د افغانستان څخه بیرون وی.
٢- زه حاضریم چې څرخي سپه سالار دستاسې دلیکنې په اساس دکنړونو څخه بدل کړم خو په دې شرط که چیری هلته د تاسو په ضد وضعه زیاته ورانه شوله مسؤلیت به ئې زما په ذمه نه وي ځکه چې زما به فکر د څرخی سپه سالار وجود هلته چې پوه او مدبر شخصیت دی دستاسو په ګټه دی.
٣- لطفاً موضوعات لږ دقیق وڅیړي هغه داچې دافغانستان او سرحدي خلکو تر مینځ پولې ارتې او دوی تر مینځه د ورورۍ روابط نه شکیدونکی علایق دي چې هیڅچا ته دا امکان نه میلاویږی چی ددوی تر مېنځه تګ او راتګ بند کړی. او که څوک دی کار ته اقدام وکړی ؤ به ئی نشی کړی - ځکه ورور د ورور څخه جداکول او خپل او دخپلوان څخه بندول آسان کار نه دی او هغه هم بیا په داسی ارته سیمه اوبیدیا کې.
وائي: د امیر عبدالرحمن خان په یاداشتونو کې راغلي دي چې ده په پټه د مرحوم نجم الدین آخندزاده صاحب سره رابطه درلوده او په مخفي ډول ئې خلک د انګلیسانو په مقابل کې پارول خو په ظاهر کې د انګلیسانو سره د عدم تعرض متعهد ؤ.

(۱) مولوی عبد المجید د مولانا سید امیر زوی په قوم صافی د لغمان د ولایت دعمرزیو په قریی کې د خیر آباد د کلي او سیدونکی دی.
دی دخپل دوخت لوی مجاهد ؤ او د افغانستان د استقلال او آزادی په جهاد کې یې پوره مؤثره برخه درلوده او دخپلو قومی ځوانانو، مشرانو، شاگردانو او پیروانو سره د انګلیسانو په مقابل کی دډکی، تورخم، او ناقی په سیمو کی جنګیدلی دی.

***

د «النجم» د قلمي جریدې د ادبي فعالیتونو یوه بیلګه

درنو لوستونکو!
د هدې نجم المدارس د ننګرهار ولایت په جنوب کې د نجم الدین آخونزاده د زیارت تر څنګ موقعت لري. دا مدرسه د وخت دوو مشهورو مدرسو څخه وه چې ډیردیني علماء ترې فارغ شوي دي او د نجم الدین آخونزاده چې په هډه مشهور وه په نوم یاده شوې ده.
په کال (۱۳۲۸ هجری ش) کی مولانا محمد سعید «سعید افغاني » فعال، مخکښ ، اجتماعی شخصیت او دینی عالم، ددی دارالعلوم یانجم المدارس په مدرسه کې لمړی د استاد او بیا د مدیر په توګه وګمارل شو.
سعید افغاني ددې مدرسې د مدیریت تر څنګ په علمي، دیني، سیاسي او فرهنګي برخو کې د خلکو د اذهانو د روښانولو په مقصد او موخه ډیرې هلې ځلې کړي دي چې د«النجم »دقلمي اونیزه دیوالي پانه یا جریده دهغه وخت د امکاناتو او محدودیتونه سره سره د یادولو وړ ده.
ددې جریدې چلونکی مولانا محمد سعید«سعید افغاني» د نجم المدارس مدیر او مرستیال یې په هغه وخت کې د دولسم ټولګې ممتاز او با استعداده شاګرد چې دښکلي املا، انشاء او حسن خط خاوند وه ښاغلی حضرت خان و چې د جریدې د تخنیکي جوړښت تر څنګ د مضامینو د انتخاب او لیکلولو کار یې د مولانا سعید افغاني تر مدیریت او رهنمایي لاندې پر مخ بیوه.

دا جریده دډیزاین او محتوا له نقطه نظره ډیره په زړه پورې وه او د شاګردانو، استادانو او نورو مینه والو د پوره پاملرنې او تو جه وړ ګرځیدلې وه.
غواړم دبیلګې په توګه دښاغلي صدیق الله د« مبارک شه» تر سر لیک یوښکلی شعرچې د« النجم»
د جریدې په څلورمه ګنه کې په ۱۳۳۷ هـ ش کال د عقرب په ۲۱ نیټه چې د دغه جریدې یا اونیزې فرهنګي لاسته راوړنو په اړه یې لیکلی او نشر ته سپارل شوی وه ستاسو پام راوګرزوم۰

مبارک شه

دغه عزم او دا کار شه مبارک
د« النجم » دا اخبار شه مبارک
چې غفلت ځینې راویښ قام او ټبرکا
دا خدمت او داکردار شه مبارک

چې غرض يې داسلام لاره ښودل وي
يو قدم پدغه لار شه مبارک
د افکارو د روزنې درس به راکړي
هر يو درس يې په بار بار شه مبارک
پرګنو ته به د علم رڼا ورکړي
دا رڼا او دا انوار شه مبارک
د ادب او اجتماع لار کې قدم دی
دا اقدام او دا رفتار شه مبادک
سعادت چې دخپل قام اوطن غواړي
د« سعيد » دغه افکار شه مبارک
د« صديق » دعاقبوله کړې ای خدايه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک
چهارشنبه د ۱۳۳۷ هـ ش کال دلړم ۲۱ نيټه
دهډې نجم المدارس

يادداشت:
د يادولو وړ بولم چې هغه وخت چې د النجم جريده نشريدله تر اوسه د پښتو املاء او انشاء بعضی د ليکلو ډول او جزيي قواعد بدل شوي خو ما د امانت داري لپاره د هغه وخت ټول مطالب په هماغه رسم الخط ثابت پريښي.

ليکنه اوټولونه: امين الدين « سعيدي - سعيد افغاني »
د افغان استراتيژيکو څيړنيزمرکز او د حق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدير- جرمني
پته :
saidafghani@hotmail.com برېښنا ليک:

انځوريز برخه

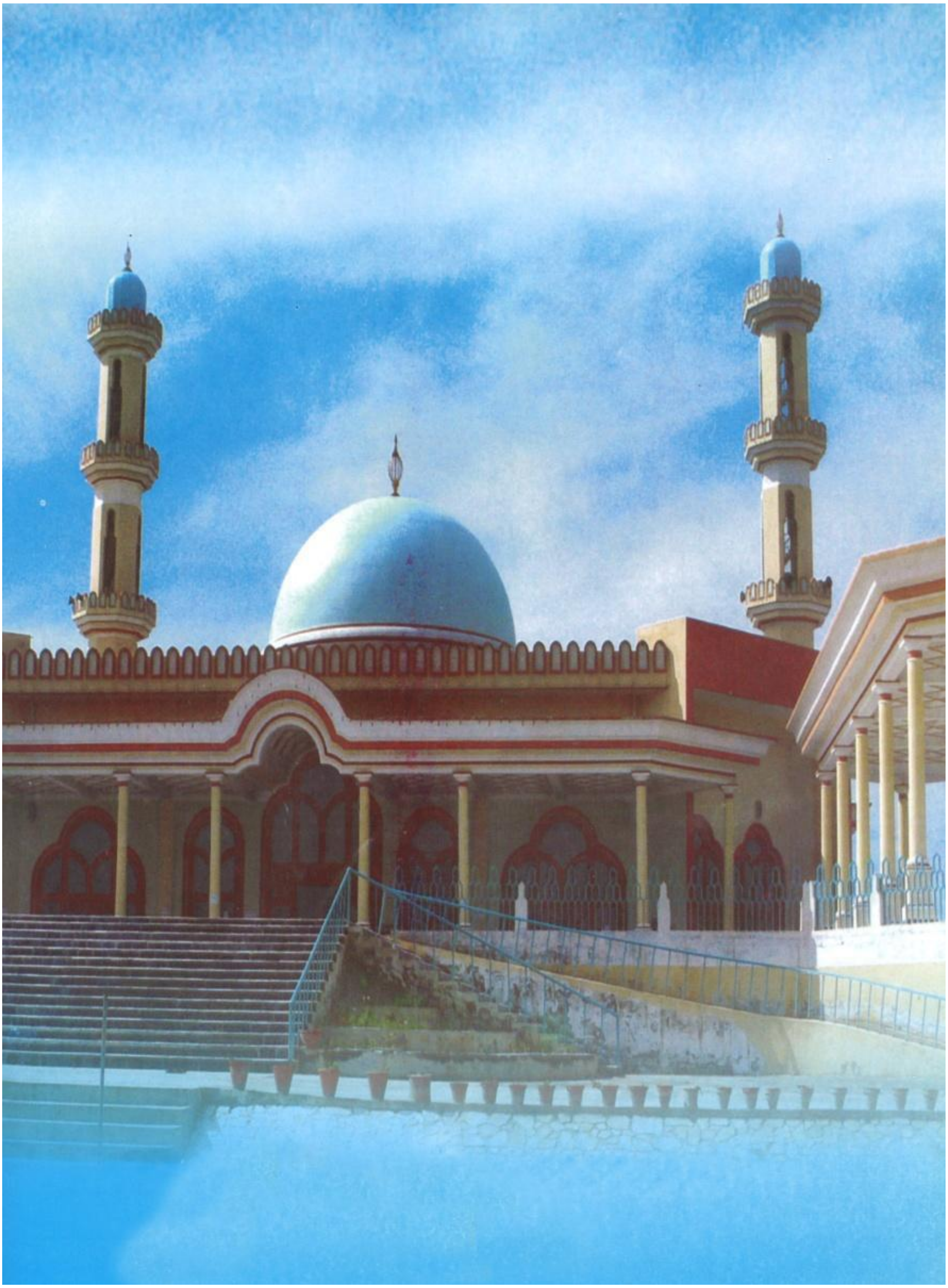

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» دنجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» ددولسم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښی
پته «ننګرهار نجم المدارس

اوه ورځنی پاڼه
بې د رخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

داخبار د مدرسی جریانات ښیی او
اجتماعی، دینی، تربیوی خبرونی کوی
«مسلمان»
پوره مسلمان هغه دی چه د ژبی او دلاس
د ضرره ئی مسلمان ساتلی وی «حدیث»

ګڼه (۱) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د میزان (۳۰) (۱) کال

«مرام»

«سعید افغانی»

د الله په نوم شروع ده چه رحمن او رحیم دی. د کامل صفت وړ الله پاک دی چه د ټول مخلوق مربی د جزا او د حساب د ورځی مالک دی نو ځکه وایو چه یواځی تا له عبادت کوو او تنها تا نه معاونت غواړو تر موږ ته سمه لیار و ښیه د هغو خلکو لیار چه پیرزوینه دی پری کړی نه د هغو لیار چه ستا د غضب لاندی راغلی او نه د هغو کسانو لیار چه بې لاری روان دی آمین

وصلی الله علی محمد و آله و صحبه و سلم اما بعد

د خلکو خدمت تربیه او پوه کول دی که خلک پوه شی هر څه کیږی د پوهو اهم مسئولیت دا دی چه په ژبه او قلم سره د خلکو د پوه کولو خدمت په پوره پاک نیت ترسره کړی. د نجم المدارس مدرسه چه د مرحوم نجم الدین اخند زاده روحانی ستر مجاهد ترځنګه ده مرحوم غازی اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید جوړه کړی. د غه مدرسه دده د صالح خوی اعلیحضرت المتوکل علی الله محمد ظاهرشاه په روښانه دوره کښی د غه رشد ته رسیدلی چه د ژبی او د قلم په ذریعه د خلکو خیر او فلاح د پاره خپله تبلیغی وظیفه سرته ورسوی. هو د وطن په منابرو او مجالسو په اخبارونو او مجلو علی الخصوص د ننګرهار په ورځ پاڼه کښی د مدرسی د منسوبینو تبلیغی خدمت هغه دی چه لیدل کیږی په همدغه اساس اوس د «النجم» د اخبار اراده سره د ټولو مشکلاتو مینځ ته راغله دا اخبار به یواځی د مدرسی په ګډ ارشاد تو اجتماعی، او دینی، تربیوی، مسائلو متعلق خبرونی کوی اوس به سمدستی په اوه ورځو کښی یوځل د چارشنبی په ورځ بې د رخصتی د ورځو قلمی څو نسخی د مدرسی د پاره نشریږی امید دی چه آینده به د وسائلو د تکیل په صورت د عامو خلکو د استفا دی نه هم صرفه او ورځنی موږ به د غه کار کښی د امید وار دی هغه چا سره لرو څو مره چه موږ نه د کار او خدمت اراده او ارزو لری هم د ضرورت په اندازه شته دی

«خبرونه»

په نجم المدارس کښی د مدرسی د علماؤ له خوا د پاکستان د حکومت او ضاعو باندی چه په هغه ملک کښی ئی نظامی حکومت روان کړی د وزیرانو او مشرانو بندیانول او د خلکو په اختناقولو بحث دی تاسف او د خواشینی اظهار وشو. دا وضعیت ئی د دنیا د امنیت او د پاکستان د مسلمانو خلکو د پاره ئی د کوم بل ځای په تحریک خطرناک ګڼه و بلله.

«سره میاشت»

موږ خلکو ته د سری میاشتی د مؤسسی تقویه د اسلامی لیارښوونی په مطابق معرفی کوو امید لرو چه د نجم د بلود پاره به د غه مؤسسه د معاونت لاس ورکړی

«د معلم د ورځی په متعلق»

په نجم المدارس کښی ذیوهنی د وزارت د غه اقدام ته ښه هرکلی وشو وویل شول چه د معلم د اهمیت او قدردانی په وجه به د افغانستان د آینده نسل تربیه نوره هم قوی شی.

«نوی پروګرام»

سږکال په نجم المدارس کښی نوی درسی پروګرام عملی شو دد غه پروګرام په مطابق شرعی علوم ویل کیږی او حیاتی مضامین

« هیله » — ښاغلی « حضرتخان »

زه د دې اخبار په متعلق د دا درلودا ناذرت نه هیله لرم چه د خلکو او د جامعې د فایدې او د دینې سعادت له پاره ئې وسیله وګرځوی مونږ د مدرسې منسوبینو د پاره ځومره چه دې پاڼې سره په زړونو کښې علاقه او محبت او دلچسپي لرو هغومره د خدمت توفیق هم غواړو. د لوستونکو شوق او ذوق دې د دوی د استفادې موجب د تورو د پاره دې د ښو لیار ښوونې اساس شي.

« ژبه او لاس » — « سعید افغانی »

ژبه او لاس د ژوند په ارخونو کښې د لوړه پام لرنې د په د ژبې او لاس تحرک باید اداره شي د کار او خبرو ښه او بد ترخه او خوږه اکثر په ژبې او لاس اجراء کیږي.

« پښتون قام » — « باچاخان »

پښتون قام ښه قام دې یا د چه زما قام دې ځکه ما تر ښه ښکاري دد نیا د حوا د تو مقابله ډیره ښه کولې شي هر راز سختیو ته ودریږي لکه یک، ماشین او غیر هر مصیبت ته اکثکیږي خو ډیره پیسو ته ...شي ...

« تقدیر » — مولوی عبدالجلیل « حمیدي » مدرس

تقدیر ټول مصیبت زده او غمجنو خلکو ته تسلي ورکوی پریشانی کانی خفګانونه له منځه باسي. تقدیر خلک د مایوسی نه خلاصوی د اطمینان او امید وادی ساحې ته ئې راباسي که سړی د ډېر ثروت او غناء خاوند شي د تقدیر په تصور د کبر او غرور نه په ځنګیږي او که بیا د ډیرو تکلیفونو او مشقتونو سره مخامخ شي بې صبری جزعه او فزعه نه کوی او د تقدیر په خیال ځانته تسلي ورکوی. آدم علیه السلام باندې موسی علیه السلام تنقید وښو چه ته هغه آدم ئې چه د ستا په ګناه سره ستا ټوله اولاده له جنته راووته آدم علیه السلام د هغه په ځواب کښې وویل چه ایا تورات زما د پیدا ایښت نه څو کاله د مخه پیدا او ۴ هغه ورته وفرمائیل چه ځلوېښت کاله. بیا ئې وویل چه تورات کښې داسې نه دې لیکل شوی چه آدم به داسې کار کوی؟ موسی علیه السلام وفرمائیل هو آدم علیه السلام وویل نو دا زما کار د تقدیر حکمت دې موسی علیه السلام چپ او آدم علیه السلام غالب شو.

« د تقدیر ګناه نه ده » — « سعید افغانی »

تقدیر د قدرت کار دی زمونږ وظیفه کار او عمل دې قدرت مونږ ته اختیار راکړی عقل او فکر او اعضاء لرو وسائل هم شته نو که مونږ ښه کار او عمل نه کوو دا نو د تقدیر ګناه نه ده

« کار او کسب د اسلام په نګاه » — مولوی احمدګل « مدرس »

« د نبوی حدیث نه »

د حلال کسب طلب فرض دی ښه پاک شي چه تا سو خوری هغه شي دی چه ستا سو د کار او عمل محصول وی که د حضرت ~~مصطفی~~ مصطفی « ص » ژوند ته ځیر شو او د سیرو او احادیثو کتابونه مطالعه کړو ده ده علاقه مندی د کار او کسب سره ښه په ورځ کیږي د محمد (ص) او صحابه و تجارتونه د تاریخ ۴ مخ په پاڼو کښې ثبت دی د مصطفی (ص) د لویو عادا تو او خصوصیاتو نه دا ځه چه اکثر به ئې خپل کارونه په خپله کول په کور کښې هم ځینې د کور کارونه په خپله انجامول. هر قسم روا کار چه ورته مخ کیده ئې د کوم عیب او عار نه ئې ترسره کوه. ده د ضرورت په وخت کښې د مسافر سود کور د کارونه هم انجامول. هغه چه مشاغل ئې کم وی کولی شی چه د نورو کارونه وکړي مګر حضرت سید الابرار په داسې حال کښې چه په ډیرو مهمو مشاغلو مصروف و ده ده نه داسې وضعیت د کار او د خلکو سره د کمال علاقه مندی ښه بلل کیږي.

« توکل » — مولوی عبدالشافی « مدرس »

چه په کار او عمل اقدام وشي بیا د نتیجې او ثمرې توکل په خدای دا توکل دی نه دا چه څه نه کړو شو ت نا سټ یو او د یو توکل په خدای توکل د کار او فعالیت نه وروسته ځیز دی که د تدبیر او مشوری نه کار واخستل شي او سړی بیا بیا هم مایوسه نه شي کار کیږي او که فرضاً ناکام شي مسئولیت ئې ساقطیږي خدای پاک د مشورې نه وروسته د کار د عزم په صورت د توکل علی الله امر کړی.

« اعلان »

که څوک په شرعي مسائلو کښې د مدرسې نه پوښتنه وکړي که د دفعې او د جرحې په مقصد نه وي مدرسه به د نجم اخبار د مدرس د علماؤ په ذریعه سم د خپلو مقرراتو سره ځواب ورکړي.

« دې اخبار د پاره »

دې اخبار ته باید ډیر مختصر مګر زیات مفید او متین مضامین تهیه شي.

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» دنجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دویم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

اوه ورځنۍ پاڼه

په میاشت کښې دوه ځله
چارشنبه نشریږي

د اخبار د مدرسې جریانات بیانوي او
اجتماعي، دیني، تربیوي، خبرونه لري
«موږ» «سعید افغانی»
موږ پښتانه مسلمانان یو اصیل پښتون
او مسلمانان او وطن د خپل قام دخپل او ښېګڼو ساتونکي

ګڼه (۲) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال دعقرب (۷) (۱) کال

«د سبز تعلیمي کال» «د مدرسې په انجمن کښې اوریدل شوی» «سعید افغانی»

که خدای کول سبز کال د مدرسې د خدمت دپاره زما خیال دادی ۱ که د مدرسې تعمیر دلیلیو نه تر درسونو پوري ټول منظم وترول شي ۲ که د کتابخانې نه د استفادې دپاره او د اخبارو او جرائدو نه په هغه کتاب خانه کښې کوم تنظیم جوړ د ماز دیګر له خوانه د تفریح په دول مطالعه په هغه کتاب خانه کښې وشي بدلا به لوی اوکه په هغه کتابخانه کښې راډیو هم د استفادې دپاره وی بنه ده ۳ که دیو مختصر علمي اخبار په هفته کښې یو ځل خپرولو ترتیب شي او ددې دپاره په هره میاشت کښې افتخاري مدیر او ددې اعضا تعیین شي بنه به وی ۴ که زموږ په لاس کښې لوخه پیسې راشي تر څو د ځینې اصلاحي او تنظیمي کارونو د پلیشي رقت دپاره صرف شي که د انجمن تنظیم د میلمنو دنګ اواتګ او د اسې نور ضروري مصارف چه په بودجه کښې ورسره مساعدت نه لروښه په سبز کال کښې موږ سره دا خیال هم دی که دیو کوم حرفت او صنعت کار چه د مدرسې سره مناسب وی آلات او اسباب پیدا او کار شروع شي ۶ موږ غواړو چه په سبز کال کښې د مدرسې د طلابو د خوابجو د تکمیل دپاره چه له یوی خوانه ددوی د اضستلو د شیانو نه ګټه په لاس راشي او له بلې خوانه ددوی مشکلات هم په نظر کښې ونیول شي د یو د کال سرېشته ضروري ده د اد کال به اوس په محل ودی پاتګي سره د یو بحر بوی کار به خیر شروع کړو تر څو د آینده د پاره بنه انکشاف پیدا د مدرسې په ګټه تمام شي مقصد دا چه دا د کال آینده د مدرسې د معلمینو او اداري خلکو د مالي بنیې د تقوي دپاره اساس او د مدرسې د پلیشرفت دپاره عمل د طالبانو د مشکلاتو د حل دپاره به هم په کښې خیال وی ۷ ددولسم ټولګي محصلین دی هر کال د مدرسې د عمومي اصلاحاتو دپاره غور کوی کو بنبنږ د کړي چه د مدرسې د بنه والي دپاره د محکښې کال نه زیات عمومي توجه پیدا لوی تحضت شروع په آخر د کال کښې د خپلو کارونو راپور کلني ټولني ته وړاندې کړي داکار داسې صورت لري چه اول تر اوله ددی دولسم ټولګي اعضا یو تر بله اخوت، همدردي، حوصله بنه ګڼ اره عملي کړي او بیا د مدرسې د اصولو تعمیل تقوی خپلو اوضاعو ته بنه تغییر، پاکي، اتفاق، دد نیا د اوضاعو ته باخبر نیا، دو ... شوق او ذوق په کار ... ... در هم ... کښې»

«خبرونه»

«د مدرسې د اوضاعو په مناسبت»

۲۹-۷-۳۷ تاریخ و چه په نجم المدارس کښې د مدرسې د اوضاعو په حقله مجلس جوړ شو مجلس ملا سید غریب دقرآن کریم په تلاوت افتتاح کړ په دغه مجلس کښې مولوی عبد الشافي مولوی عبد المجید مولوی محمد شریف د مدرسې مدرسینو او مولوی محمد ایاز د مدرسې منتظم و همدارنګه ملا حضرت خان، ملا عبد الرزاق «آصف» ملا محمد ابراهیم، ملا شمس الاسلام سید محي الدین «علوي» صدیق الله ککړی» ملا شاه جهان د مدرسې شاګردانو وینا وی او مضامین ولوستل او بنه مفید نکات ئې بیان کړل په آخر کښې «سعید افغانی» د مدرسې مدیر د استاذانو او شاګردانو د اوضاعو د رضائیت اظهار او وی ویلې که څه هم زه د مدرسې په موجوده اوضاعو خوښ یم مګر څو مره چه زموږ دپاره په کار دی هغو مره بایلا په دغه آساس قوي قدم ونیو ته شي مجلس دولس د آرامۍ او ترقي په دعا خاتمه ومونده.

«بخشش او تحسین»

په دې میر دعقرب د معلم دورځې په مناسبت په جلال کوټ کښې یو لوی مجلس جوړ شوی و په دغه ټولنه کښې د نجم المدارس مدرسیان او منسوبین هم حاضر و د مجلس په آخر کښې ځینې د مکاتبو معلمینو ته او مولوی احمد ګل د مدرسې مدرس ته د یوی میاشتې معاش مکافات او مولوی محمد شریف او مولوی عبد المجید او مولوی عبد الشافي او مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرسینو ته د تحسینات لیکونه ورکړه شول.

«د داول مخ پاتی»

جنبش د اخبارو لوځرایو وسره علاقه او څه لوز زیات مضمون لیکل او دا اسی لوز ضرور مسایلونه فکو او لوتوصیه وکړي که دد ولسم توګی اعضا په وار سره دوه دوه وبڅی وروسته دحاضری په وخت کښی یو څو مخصوصی جملی د اصلاح په چول لوز و شاګرد انو ته په لاندی شی الطوس بیان کړي بله په به وی لـ د پاکی او نظافت دلو اقصو مخ نیوی د مناسبو او ملی جامو سره پښته ـ په صنوفو کښی یوتی بله سنبه اخلاق ګذاره ـ درسو د اهتمام دپاره غور ـ د لیلیو دتنظیم او ترتیب سره تنه او لوتوصیه ـ دد دوو څو په ظرف کښی چه کوم نا وړه حرکات دمتعلمینو له خوا حس شوی وی مجمل په کنائی طرز سره یو کول او لوتوصیه ـ د حاضری دپاره عمومی وصایاوی ـ دمدرسی دپیشرفت دپاره د لولو شاګی دالو دقیرت په وسعی سره توجه ـ اخبار شوق ـ دموضوع او جماعت، تقوی او پرهیز ګاری اهتمام ـ دکار او عمل دپاره په خپل وخت کښی توجه ـ دمدرسی دتعمیر د آبادی دپاره دخپلو لاسو لوز دقوة نه هم کار اخیستل: زما دغه مطلب دسبز کال دپاره یقین لرم چه لوازی زه په خپله ترسره کول نشم که زمونږ دملت منسوبینو له خوا مساعدت وی اسیل دی چه مدرسه به ددغه افکارو په تعمیل دعقوی امید واری سره تحامخه کړي د اهم پایل وو اید چه زه دمدرسی دسطحی دلوړوالی او د اسلام او ددین دخدمت دپاره لوز مسئولیتونه او وظائف هم لرم امید کوم چه ددغه مطالبونو سره کومک دپاره زمونږ دهی وخت اخبار ضرور دی ګڼل شی بیا ئی.

«اعلان»

که څوک په شرعی مسایلو کښی دمدرسی نه څه پوښتنه وکړي که ددفعی او جهتی په متصل لوی مدرسه به د نجم المدارس دعلماؤ په ذریعه سمه دخپلو مقربو لوسره جواب ورولی.

«دی اخبار دپاره»

دی اخبار ته بایل ډیر مختصر مګر زیات مفید او متین مضامین تهیه شی.

«د وخت اهمیت» مولوی شمس الرحمن «مدرس»

ښکاره او هویدا ده چه هر وخت ځانته او جلا قدار او اهمیت لری او هر کار د خپل مخصوص وخت پوری موقوف وی. په ځوانی کښی تلاش شوق او ذوق حرکت او حرارت وی په زوړ والی کښی بیا بل رنګه حال جدا افکار او سنجش وی. د روغتیا مرتبی او وخت ته د نا روغتیا مرتبه او وخت نشی رسیدلی د مال اری او هستی وخت باید تلف وکړو د غم یسوبی وځلو غمه وخوړو او د احکه چه دغه مرتبې ته دفقر او نا توانی مرتبه نشی رسیدلی. مونږ چه ګورو دانسان عمر ددی لپاره لوتحولا لو او تبدلاتو سره اخته دی دانسان عمر او ژوند دوړوکوالی توب نه ترځوانی بیل بیل مناسبات لری دا انسان دعمر نه چه لمحه یا ثانیه تیریږی هغه مره دانسان دخود عمر ملا کمیږی نو بایل هر انسان خپل عزیز عمر لا ابالی ونه شمیري دبیلی بیلی زمانی څخه استفاده وکړي لکه چه رسول «ص» یو صحابی ته فرمایلی دی غنیمت وګڼه پنځه څیزونه پخوا د پنځو څخه ځوانی خپله پخوا د زوړ والی نه دروغتیا خپله پخوا د نا روغتیا مریضت او توانائی خپله پخوا دفقر او نا توانی نه فراغت خپل پخوا د مشغولیا نه ژوند خپل پخوا دمرګ نه.

«وطن» «آسف» دد ولسم ټولګی زده کوونکی

حقیقت دا دی چه دوطن مینه د هر چا نه زیاته ده دا مینه دا سی څیز دی چه لوی لوی خلک حتی پیغمبران هم تری ځان نه شی خلاصولی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم کوم وخت چه دمکی شریفی څخه هجرت کولو نو ډنګ په وخت کښی ئی لږ څه سوزه څخه مکی معظمی ته داسی خطاب وکړو چه که زه دستا داهل له لاسه لوی ویلی نو هیڅ کله به زه له تا څخه نه ورائی جلا شوی. دوطن مینه او محبت دایمان څخه یو جز شمیرلی شی لوز نیا پیدی اساس مونږ باید دښه پیږنی متوجه شو چه دخپل ګران هیواد په آبادی کښی زیار او زحمت وباسو که څوک غواړي چه دوطن دترقی دپاره یو ده ډیر بیاری او چاری وسنجوی باید د هر څه نه دوطن دخلکو سره ښه روږیه وښیسی که مونږ غواړو چه مملکت مو په مترقی ممالکو کښی وشمیرل شی باید چه په ګډه سره دوطن دخیر دپاره ملاوی وتړو او د نا وړه اخلاقو څخه ځان او لوز ورته دنجات وسایل برابر کړو او په دیانت فی سبیل سره دورور ولی او وحدت لاس ته وراوړو په دی وخت کښی نیمه ویړکوم چه زه د مونږ ګران هیواد به دټولو کا میابیو مرکز وګرځی.

÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ د النجم ÷ په ÷ حقله

ای ګرانو لیکوالانو ÷ ای دمینی ښتنکانو ÷ ای دخاوری خادمانو ÷ ای با فیضه ادیبانو چه له خاوری قریبا یاتیږی ÷ مال او سر ځنی تیریږی که ÷ دعلم څخه دوی یاتیږی خپلو وسینو کښی لغمیږی ÷ غیرت مند افغانانو ÷ دغه لوی خوب اخبار ÷ په النجم دی یادګار ÷ مضامین ئی مزه دار ÷ که دی لاش که اشعار ÷ مبارک دوی پوهانو دا اخبار به لوکاخدمت کړي ÷ خیر خواهی به د ملت کړي ÷ او ازونه به اوچت کړي خلک به پورته له غفلت کړي ÷ ښه دهر دی محبانو ÷ په کښی ښته پند او حکمت درس ددین او دیانت ÷ اچی روح کښی تقویت ÷ ښه خبرات او لوی نعمت فدا یانو صادقانو ÷ که څه هم ښی جډیل ئی ښته ÷ ښه دفکی منظری ښته ÷ [illegible] دوه دری ښته ÷ خارجی او هم دی ښته ÷ تل ئی ګورو ای پوهانو ÷ علوی [illegible]
[illegible]
[illegible]

چلوونکی ۞ سعید افغانی ۞ دنجم المدارس مدیر
مرستیال ۞ حضرت خان ۞ دولسم ټولګی شاګرد
اداره ۞ په هډه کښې ۞
پته ۞ ننګرهار نجم المدارس ۞

النجم

اوه ورځنۍ | پاڼه
پې ورځنۍ دوه ورځو څخه
چارشنبه نشریږي

د اخبار د مدرسې جریانات نشې او اجتماعي، دیني، تربیوي، خیروني کوي
۞ ژوند ۞ «سعید افغاني»
ژوند یوه معنی ده دا معنی هغه چا حل کړې چه ځان او جهان په فکر په پاک عشق حرکت او جنبش ورکړي

ګڼه -۳- چارشنبه د ۱۳۳۷ کال دعقرب -۱۴- -۱- کال

۞ امید واري ۞

«هیم کاکړ»

موږ د دغه اخبار ته نهایت خوش یو او دا ځکه چه د علماو په غاړه تبلیغ او امر بالمعروف دی او د تبلیغ لپاره هم دوه جنبې لري خوله او قلم دوی د یاره چه دنجم المدارس ګله ټول علماو د قلمي تبلیغ لپاره هم تقویه او ترسیدلي شي دالنجم دا اخبار کار شروع شوی ګمان کوم دا اخبار به هم او هم د مدرسې د مدرسینو او متعلمینو لپاره خیر یری لاکن د وسایلو او شرایطو د یوه کید و په اثر کیدای شي چه د مدرسې له څوا عام اخبار او د خلکو د دیني خدمت په لیار کښې یو مؤثر قدم شي او هر ځای ته ورسیږي دا النجم دلید وند معلومیږي چه دالنجم اخبار دیني تربیوي اجتماعي شیان خپروي او د مدرسې جریانات او پر هغه تګ باندي لنظر اندازي او د علماو او د خلکو په افکارو کښې دیو والی او همکاري لپاره کار کوي څو ټول په یو فکر او متین عزم سره د حکومت او ملت د خیر او بهبود د لپاره کار وکړي هدار ګه معلومیږي چه دالنجم اخبار غواړي چه خپل علمي مضامینو سره د خلکو افکار تنویر او روښان کړي او بد رسومات او ناروا ګنده خرافات د خلکو نه لرې کړي او اسلامي دین په اصلي اساس او شکل لیار کوم چه د هر چا د خیر لحاظ په کښې وي خلک روان کړي نو په دې ملحوظ دا اخبار ډیر لو مبارک اخبار او یو عالي مطلب او هدف لري نو مې باید هر څوک دې اخبار ته خوش بین او د تقویې لحاظ ئې وساتي ۞ خدایه ۞
دپښتون دکامیابي لپاره خدایه
دپښتون د نیک نامي لپاره خدایه
دا النجم سته اوچت او سته بالا کړې
دپښتون مدد ګارې لپاره خدایه
چه ټول کړي پښتانه په یوه لیاره
خپل منځو کښې همکارۍ لپاره خدایه
دا النجم واسطه او ذریعه کړې
دپښتون د غمخوارۍ لپاره خدایه
دا النجم لکه نجم سته رڼا کړې
دهیم د دې زړه لپاره خدایه

«دحمید افغاني»

۞ زړه ۞

په بدن کښې د غوښې یوه ټوټه ده چه صالح شي ټول بدن سته کیږي او که فاسد شي ټول بدن فاسد یږي با خبرا وسئ یږي چه دغه ټوټه زړه دی ۞ حدیث شریف ۞
زړه د روح مرکز دی او په ټول بدن باندې ریاست لري د زړه اصلاح په علم سره کیږي او د علم اندازه په عمل کښې معلومیږي هغه عمل په کار دی چه د خیر او بهبود اندازه و سره د خدای «ج» د رضا موجب د ځان او د خلکو په دې وخت د تقوي او پرهیزګارې د زړه کار دی سته ګڼ اره سته سلوک هم د زړه اړه ده او عزم غواړي د ځان او د خلکو د بهبود لپاره هغه زړه کوی چه د انسانیت په رڼا روښانه وی د زړه ځان روښانه روښانه وی نورانیت پیدا کوي او پوهه منځ ته راوړي ۞

۞ پوهه ۞

هغه خلک پوهیږي چه د ځان او د بل د خپل او پردي په پیژندلو او پالنه کښې کښې خطا نشي هغه قوم حتماً به وړاندې ځي چه د ژوند په اسلوب او پوهوي او واره په ګام د خپل اساسي هدف تعقیب وکړي هغه ملت د ژوند حق لري چه د دوی ذهني انکشاف د ایندې او مستقبل په سنجولو کښې د استدلال او د منطق د تعمق او د ژور فکر په بنا روان وي داسې نه چه کور کورانه تقلید او هر څه ته په سطحي نګاه کتل وي هغه علم په درد خوري چه د ضرورت او د خیر اندازه ورسره داسې نه چه چیرې خوشي تیر یدل او ځان سپود لوی هغه کار ته باید اقدام وشي چه د بوالهوسي نه بهر ځان او د خلکو د بیان نه خالي د عصر او زمان مستند ایجابات او د ملت معقول عنعنات ئې ومنې هغه پوهان باید د خلکو مقدرات وسنجوي چه د خلکو د ذهني استعداد اندازه ګلولی شي هغه وخت باید خبره وشي چه تاثیر وښې د خلکو سره باید هغه وضعیت ونیول شي چه په یو قرار تر آخره ئې وچلوي هغه خلکو ته باید موقع ورکړې شي چه د علم او پوهې په مساوي د زیاتو وجدان خاوندان وي د هغه شخص باید قدر وشي چه خپل خیر او شر د جامعې په خیر او شر کښې ګوري هغه ډاکټر او فیلسوف دی چه د قوم په درد پوه د محیط د اوضاعو په مناسب د صلاحاتو چاره وکړي شي د قوم او د وطن بنیادي ځیږوند پوهه، اقتصاد او صحت دی نو په دې ملحوظ هغه قوم او وطن کامیاب او موفق دی چه په دغه دریواړه شقونو کښې د کار خلک په کار واچوي

«سعید افغاني»

محبت

«حضرت خان»

محبت یوه د زړه پورې خوږه کلمه ده چه هغې ته د
یو چا، یا یو شي او یا یو کار سره مینه پیښیږي
او علاقه لري دی د انسانیت حقیقي تکامل او پوره
والی په محبت سره راځي په نړۍ کښې هغه څوک
هدف او مطلوب ته رسیدلی شي چه د خپل هدف
په لیاره کښې په محبت سره قدمونه پورته کوي هر
چا ته چه په خپل کار کښې محبت وي نو کار ورته
بې تکلیفه او ښه انجامیږي هو د ښه په کور
کښې هم د افرادو محبت د کور د انتظام د پاره
ښایسته گټه شوی او بیا په یو کلي او قریه کښې
د خلکو یو تر بله مینه او محبت د هغه کلي او قریې
ښې د نیک نامۍ او ښېښوالي لویه وسیله
گرځي د یو قوم او ملت لوړتیا او پرمختگ
د محبت له پلوه حاصلیږي په خلکو کښې اتفاق
او یووالی هم له محبت څخه زیږیږي نو انسانا
ت نیبی لنډي دا چه محبت سره هر څه کیدای
شي او د هر څه لپاره یو اغیزمن عامل او قوي
محرک محبت دی د ښیښتیا محبت یو قوي محرک دی
مگر دومره لازم دی چه د محبت مناسب ځایونه
وپیژنو او په دغه اساس محبت ته مینه پورته کړو

معاونت

«سلطان عزیز»

وتعاونوا علی البر والتقوی ولا تعاونوا علی الاثم والعد
وان واتقوا الله ان الله شدید العقاب - قران کریم
د انسان د ګډ ژوند او دګډ ژوند یو موضوع د
یره مهمه او بااهمیته مسئله ده لوړه دی ضروري مسئلې
د حل د پاره الله (ج) حکیم حقیقي د مختلفو آیاتو په
ذریعه لیار ښوونه کړي او ارشاد ئې فرمایلي چه
مطلب ئې دادی د ښو کارونو په کولو او د بدو کا
رونو نه په ځان ساتلو کومک او مل د کارې
کوي په ګناه کولو او تجاوز باندې یو تر بله رښتیا
او معاونت مه کوي خدای پاک خپل دا هدایت
سره تقویه کوي او وائي چه ډیر ویرږی د الله (ج)
څخه او دا هم چه یقینا الله پاک ډیر سخت
دی د عذاب له پلوه) یعنی بدی مخلوق ته هدایت
د داسې لوی مقتدر ذات الله (ج) باندې عمل
وکړو او یقینا مونږ د دائمي سعادت د پاره یو
تر بله د اصلاح خیال او تعاون هم ضروري دی هغه
وخت چه ټول خلک اصلاح شي بیا کیدی شي
چه دا مشترک او د هر یو ځانته پیټی هم
تر لوړ مطلوب منزل پورې ورسیږي.

اعلان

که څوک به مشرقي مسائلو کښې د مدرسې
نه پوښتنه وکړي که د دفعې او دجې
په مقصد نه دی مدرسه به د انجم الجما
رسۍ د علانو په ذریعه سم د خپلو مقـ
ـالو سره ځواب ورکوي

«حوصله»

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده
صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله
څه ولیکو که چاته د ده د ژوند
انه د حالاتو او د ده د غزاګانو
او د ده د ماڅونا نو او مخلصا
نو په متعلق موثوق معلومات
وی هیله کوو چه په دغه لیار
کښې مونږ سره معاونت وکړي

د اخبار د پاره

دی اخبار د پاره بایل ډیر مختص
مگر زیات مفید او متین مضامین
تهیه شي

همکاري

«حمدالله د ره نوری»

هر قوم او ملت د خپل اجتماعي ژوند د مختلفو بیلو او د ټولو نیمګړتیاو د پوره کولو لپاره همکارۍ او یو تر بله مرستي او لاس ورکولو لپاره
په هر وخت کښې ضرورت حس کوي هو د تاریخ څیړنو له مخې څرګنده شوې ده کوم محیط او جامعه کښې چه د همکارۍ روح قوي
شوی او ددې په مذاق خلکو کار کړی معنوي د ترقۍ په لیاره کښې ډیر قوي قوي ګامونه اوچت کړي او په الرومند اند طور سره
خپل مقصود منزل ته رسیدلي دي بالمقابل له دې بې بها نعمت څخه بې برخې او پس پاتې طبقات د فنا خوا ته روان د فلاکتونو په
یاندې ور پایه کښې غرق د فلاح او نجات د وا او ګډ ور څخه و ایستل شوي دي له هغه اهل اسلامي قوانینو د لفظي همکارۍ
ته پوره توجه او پام لرنه کړی ده او د همکارۍ د خیال ساتلو په باره کښې ئې ښه اکید اشارات صادر کړی دی ریښتیا ده چه ځینې
له یو سمې او یا یوازې پیواندام ټول کارونه هیڅکله نه ترسره کیږي ځکه چه د انسان حیاتي دروه حیات ډیر شفقوتو ته احتیا
جات لري او هر شق ضرور صحیح کارکونکي غواړي چه دا ټول بیا په کره سره د همکارۍ د لیارې نه خپل حقیقي مرام او مقصد ته په
موفقانه صورت سره ځانونه ور سوی انسان د اسبابو په عالم کښې زیږیدلی او د اسبابو په واسطه ژوند کوي دی هیڅکله نشي
کولی چه ټول شیان خود سره بې د کوم اسبابو او وسائلو څخه مفت پلاس راوړي بلکه د ده د پاره د هر څه ته مختلفو د هر شي
شیوا و مصادرو پلیډي ته ضرورت ده د همکارۍ د پاره دا دوه شیان ډیر اهم او ضروري دی ۱ـ د مطلب یووالی ۲ یو تر بله
اعتماد نو باید مونږ کوشش وکړو چه یو تر بله په خبرو ځان سره یوه کړو او د اعتماد وسائل برابر کړو که د لښی موجوده حالت ته
ئ نظر وا چوو مونږ مجبور یو چه د همکارۍ د پاره پوره اهتمام وکړو ځکه چه قوم ملت او حکومت کامیابي د همکارۍ نه موږ ته
نه لري ●

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «محمد نعیم خان» د دولسم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

اوه ورځنۍ پاڼه
بې د رخصتي د ورځو هره
چارشنبه نشریږي

د اخبار د مدرسي جریانات شیې او
اجتماعي، دیني، تربیوي خبرونه کوي

«بیداری» سعید افغاني
خوب ره چه غواړو بند خدمت وکړو هغو ره باید
پوره بیدار او سو ویښ اولرو دا و ږد و بار وی.

ګڼه (۴) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۱) (۱) کال

«مصلح او مجاهد»

سعید افغاني

د دغه عنوان لاندې غواړم چه د ملا نجم الدین اخند زاده صاحب سوانح چه په خپل وخت کښې زیات مصلح او د انګلیسانو په مقابل کښې په ګلو کلو جنګید لی بیان کړم.

«د ده اجمالي پیژندنه»

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب د امیر عبد الرحمن د پاچاهۍ په وخت کښې یو د لوی اعتبار خاوند و. د دغه شاه دی سره د ما ذونا فو د کابل په بنا د کښې بندي کړو. دی د بندي خانې نه په یو خاص ترتیب مخ په مشرقي و تښتید او هلته د مهمندو مشرقي په سرحد تو کښې د مهمندو په سیمه په ژړوبۍ او چم کند کښې او سید او د انګلیسانو په مقابل کښې به جنګید. دی یاد امیر حبیب الله خان د پاچاهۍ په وخت کښې د هغه په غوښتنه او اعتماد بیرته افغانستان ته راغی او د ننګرهار په ولایت کښې د جلال کوټ نه مخ په جنوب د هډې په قریه کښې او سید. د ده د همدغه پاچا په عصر کښې د پرد اسلام د دین اساسونه محکم کړه او هرې خوا ته ئې د لیشي او بلې خوری شوی او دی د درسی لوی شخصیت خاوند شو چه په ټول افغانستان کښې د ده د خلکو په عقیده او حاکمیت د رلوده د دغه ملي شخصیت د همدغه امیر حبیب الله په وخت کښې ۱۳۳۰ هجري قمري کال د حجه د اجل دعې ته لبیک وویلی.

په دې حساب د ده د وفات تاریخ (قبر غازی) دی ۱۳۳۰ د ده مزار او مقبره د هډې په قریه کښې دی او حضرت سردار محمد داؤد خان د افغانستان د صدر اعظم په اهتمام بشپړ جوړ شوی د ده هډیره د ټول مشرقي او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پښتونستان د خلکو د عقیدې ځای دی.

«پوښتنه»

اداره

مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي ؟ ؟ ؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱) «ځواب»

سعید افغاني

د مدرسي د پاره د همکارۍ خیال ضروري دی تر څو چه علما او د ار خلک خیرخوا او مفید و پیژني.

(۲) «ځواب»

محمد نواز د دار الحفاظ مدرس

د مدرسي د پیشرفت د پاره هر څه نه مخکښې تقوی ضروري ده ځکه چه اسلام په تقوی او پرهیزګاری سره پیشرفت کړی دی.

(۳) «ځواب»

مولوی احمد ګل نجم المدارس مدرس

مدرسه به هله مخ په وړاندې لاړه شي چه په دې کښې د رسي افراد تربیه شي چه د دین او د جامعې د درد و نو د وړ شي یعني بشره تربیه

(۴) «ځواب»

مولوی عبد المجید نجم المدارس مدرس

زما په خیال چه د مدرسې د ترقی د پاره دا په کار دی چه مدرسه دوې برخې شي یوه رسمي او بله ملي چه یوه برخه د حکومت په مرسته او دویمه برخه د ملت په مرسته مخ په وړاندې لاړه شي.

(۵) «ځواب»

مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرس

د مدرسي د مخکښې تلو د پاره ۱ باید چه په ما بین د منسوبینو د مدرسي کښې اتفاق او اتحاد وي او هر یو مدرسه خپله وګڼي ۲ د خلکو سره علاقه پیدا کول او د خلکو د ذوق سره سم اصلاحات کول په کار دي.

«جهان»

شاه جهان د لیوو لسم ټولګي شاګرد

حقیقة که د بشر د ذره په ستر ګو د جهان په دې لویه او ارزانده فضا کښې نظر و اچوی او د عقل په ذره بین کښې په دقت سره کتل وکړي نو خود به خود به و پوهیږي چه جهان نن په کومه اندازه وړاندې تللی او په دې به هم و پوهیږی چه د دې حیات په ټولو خواو کښې ترقۍ چه نن پرون په جهان کښې لیدل کیږي په هغه او د خبر په لاس راغلې ؟ نن چه جهان کښې هغه شیان موجود دی چه هغه زما نه مخکښې د بشر عقل نه منل د نو ئی په تو ګه تکره راکړ، مصنوعي سپوږمۍ او د وسی نور چه زره د نیا ئې د وجود څخه بې خبره پرته وه مونږ پوهیږو چه د دغه نعمت خلکو منبع ته راوستلی او د انسان عقل او تجکاوی، کار او عمل د ومد ارج طی کړی هو کار او عمل لوی منزلت لری زمونږ ټول مطالب زمونږ د حرکت پورې مربوط دی که مونږ غواړو چه د جهان سره متسا وي ژوند وکړو نو لازمه ده چه په کسب او کار کلکې منګلې خښې کړو. د ا په د مروت خبره نه دی چه د بل چا د سعی او عمل په محصول پائندې ژوند وکړو.

«د جهان د پاره»

اداره

مونږ هم ژوندي یو مونږ هم د جهان په یوه څنډه کښې ژوند کوو نو مونږ ته هم په کار ده چه د جهان د دې څنډې د رفاهیت خیال وساتو زمونږ د وطن اراضي د دنیا او د جهان د اراضي په مسایلو کښې پوره لاس لری نو مونږ ته هم ښائي چه د ځان او د نور جهان د خلکو د اراضي د پاره کار وکړو نو ره دنیا هم باید د دنیا د دې څنډې د اراضي د پاره د غه اراضي په لحاظ د پوره معاونت او مرستی نه کار و اخلي کره انسان یو فرد نا رامیږي او مرور دی دونیا نا بود نا رامی موجب ګرځی نو مونږ باید ځان او جهان ته فکر چه لازمه ده باید متوجه شو

« مبارک »

صدیق الله
ککړ کی

دغه عزم او دا کارشه مبارک
دالنجم دا اخبار شه مبارک

چه غفلت څنی راولیږي قوم او تیار کا
دا خدمت او دا کردار شه مبارک

چه غرض ئی د اسلام لاره ښودل وی
یو قدم په دغه لار شه مبارک

دا فکار او دروزنی درس په را کړی
هر یو درس ئی په بار بار شه مبارک

پښتنو ته به د علم رڼا ورکړی
دا رڼا او دا انوار شه مبارک

دا ادب او اجتماع لار کښی قدم دی
دا قلم او دا رفتار شه مبارک

سعادت چه د خپل قام او وطن غواړی
د « سعید » دغه افکار شه مبارک

د صادق دعا قبوله کړه ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک

« د النجم خدمت »

شمس الاسلام
« شمس »

دغه اخبار چه د النجم په نامه ئی نامه ئی خلاصه دی مونږ
ته یا دیږی د دی اخبار د معنا مینو د لید و نه معلومیږی
چه د وطن او د اسلام د ترقی او خیرخواهی په مقصد منځ
ته راوتلی دی . دغه اخبار که څه هم اوس د کوتو د زحمت په نګه
او د یو قلمی اخبار په شکل خاص د مدرسی د خلکو د تربیی په
نیت دی مګر امید کوو چه انشاء الله د اسبا بو د برابرید و
په وخت به د مقبول دولت او ملت د خیرخواهی په مطلب
د عام المنفعه غټه نمونه وګرځی ځکه چه دا اخبار د تول
مشرقی د علماؤ د مرکز د نجم المدارس نه خپریږی او د
هغو منلو علماؤ د ارشاداتو محصول دی چه همیشه د ملت
او دولت د خیر او اصلاح په متعلق د یوی مجربی نسخی په
څیر معلومیږی هو د مشرقی ټوله خلک عقیده لری چه د نجم
المدارس علماؤ د ملت او حکومت د دائمی او نهضت د پاره
همیشه د مجاهدی په لوی میدان کښی لیدل کیږی . د دی
د ملت او حکومت په منځ کښی بهترین عناصر دی د دوی
د خلکو د خیر او بهبود په ملحوظ په ځان د پروړونه او
تکلیفونه ګاللی او ګاللی به ئی د دی اخبار د خدمت د پاره
هغه علماؤ کارکوی چه په د غه مملکت کښی [redacted] قوی
قومی ریښی او د اهمیت په ډیر ګر کښی د بریالی توب نښانی
لری مونږ هیله کوو چه د همیش د پاره د نجم المدارس علماؤ
خپل د تبلیغ مجربی نسخی د همدغو په مواقع د دغه اخبار په د مخ په ۴ کال

و ظیفه

مولوی محمد ایاز
د نجم المدارس متعلم

الله پاک هر انسان ته سم د پیدا ینبت سره بیله بیله وظیفه په
غاړه کړی او سپارلی ده مګر د و مره خبره باید و منل شی چه قدرت
د هر یو وظائف مختلف او د هغه د توان په اندازه ټاکلی دی کو
مونږ د وظیفی د انجا مولو اهمیت ته ملتفت شو او د و مره برا ته ظاهر
او څلانه شی چه کوم انسان د لوی نوم او نشان او عزت خاوند شوی
او یا د خدای په در لیار کښی ئی د منزلت مقام بیولی دا محض او محض د
خپلی وظیفی قدر او د ادا کولو برکت دی . د نیا هر څومره چه سړی
د خپلی وظیفی په حقله توجه وکړی هغو مره به د دنیوی سعادت سره مخ
چه کیږی دلته باید د ا هم ووېل شی چه د وظیفی انجا مول او سرته رسول
هله پوره کیږی چه سړی ځان د دی لایق کړی چه یو اندازه اختیارات او
اعتقاد منځ ته راولی او که نه د وظیفی انجا مول ضرور د مشکلاتو او یا د نا
کامی سره مخا مخ کیږی محض اختیارات کره چیر ته د خود سری سره یو ځای
شی د عقل او تدبیر په بنا نه وی او کوم پروګرام و نه لری زما په فکر د سړی
هم په کامل صورت سره نشی کامیا بیدای که غواړی چه تاسی خپله وظیفه تس
ور سوی او کامیاب شی نو باید چه د عقل او تدبیر نه کار واخلی او یو
صحیح او معقول پروګرام جوړ کړی د وظیفی د پاره وخت په نظر کښی او
د مصلحو خلکو مشوره هم ضروری ده مونږ باید د تدبیر خلک و پیژنو او
وظیفه هم هغو مره چه د وی د سنجوو او ما یو سه نشو کار وکړو او ښه پاک
پاکه نیت د خلکو سره په پاکه ګذاره وو نو د وظیفی مشکلات حتماً حل کوی .

« اعلان »

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخندزاده
صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه ولیکو
کرچا ته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د
غزا ګانو او دده د ماذونا نو او مخلصانو په
متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو
چه په دغه لیار کښی مونږ سره معاونت وکړی

۴ وراچوی او خپل تبلیغی وجائب د عمومی منفعت د پاره
دریغ نه کړی . مونږ هیله کوو چه مقتدر خلک دا سی عام
المنفعت اخبار ته د چاپ کولو وسا ئل برابر کړی .

د النجم « اداره » د شاغلی « شمس » او « ککړ کی » نه د دی
مضمون په استولو چه د یو ښه خیال په ساحه کښی ئی لیکلی تشکر
کوی امید دی چه په دغه لیار کښی به خیرخواه عناصر وسائل
برابر کړی

اداره

النجم

اوه ورځنۍ پاڼه

بې درخصتي دورځو هره
چارشنبه نشریږي

چلوونکی «سعید فنا» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دوهم ټولګي شاګرد

اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

«اخبار د مدرسي جریانات ښیي او
اجتماعي ، دیني ، تربیوي ، خبروني کوي

« تدبیر او مشوره »
انسان که هرڅوک وي بیا هم نه پوهیږي نو
لازمه ده چه تل په ټولو کارونو کښي بشر تدبیر
او مشورې ته منتقاد شي .

ګڼه (۵) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۸) (۱) کال

(۲) « دده تفصیلي پیژندنه »

سعید فنائی

د نجم الدین اخند زاده صاحب رحمة الله علیه د مفصل پیژندلو د پاره په کار ده چه په لاندي ډول سره ئي وپیژنو
۱ دده عمر او حیات او قواره ۲ دده هویت قوم او نسب ۳ دده اصلي او فرعي مسکن ۴ دده تحصیل او علم ۵ دده تصوف
۶ دده جهاد ۷ دده د شهرت اندازه او کارروائي تر مرګه پوري ۸ دده مشهور ماذونان او منسوبین ۹ دده د
مرګ نه وروسته شهرت او تاثیرات
مګر ډیر تاسف دی چه د درسي یولوی
شخصیت چه د ټول حیات ګذارشات
او حرکات ئي نهایت متانت او تجلیل
سره لیکلي . هغو مره چه ویل کیږي او
او بیدل کیږي او بائي وشو په دغه
اندازه دده دسوانح د لیکلو د پاره
چا کوښښ نه دی کړی په دغه حقله
زمونږه ګیله دده د معقولو منسوبینو
نه کوم چه په خپل وخت کښي نهایت
ملي تیرشوی زیات تر ده پوازي د
ملا طوطي اخند نه هغه هم صرف دده د
مواعظو تذکره مګر نهایت ناقص
لیدل کیږي او بس . بهر صورت که
اوس هم زمونږ په لاس کښي مطلوبه
معلومات راشي امید دی چه څه نا
څه خو به تری جوړ شي او د آینده د
پاره به ګوندی په دغه اړخ و دده پر
عقیدت مندان کوښښ وکړي چه
زمونږه دهدف نارسیده مطالب
تکمیل او پوره کړي باور کوم چه په دغه
لیار کښي سعیه به دده دعقیدت
مندی ښه ثبوت وي زمونږ په لاس
کښي تحریري اسناد ډیر کم دي کوم
تحریري سند چه زمونږ په لاس کښي
شته هغه یوازي دده د فوت تاریخ ښیي چه په «۱۳۲۰» او یا د «۱۳۱۹» هجري قمري
کال کښي فوت شوی چه ددی نه دده د ټول عمر اندازه نشي معلومیدلی مګر شفاهاً موږ په دوو سینه
چه اخند زاده صاحب عمر ډیر یا کلو پوری ددو کښي اندازه کیدلی شو خلک وائي چه ښه
قوي وجود ئي درلوده مګر د ریاضت او تقوي په وجه نحیف او ضعیف شوی و ځکه چه
دی په ریاضت په وجه دده د لاسو ګوتو نه شنه شنه بلقیدل . وائي چه دی ښه
خوش قواره چه په سپین او په اوچتي باندې شین خال هم درلوده او دده د شین
بنکلي خال شهرت زیات و دده رنګ او قواره با تا ثیره هیبت ناکه وه دوی به
به په خلکو دده رعب واچاوه مګر په عین وخت کښي مشفق او مهربان هم و . دده
حیات ټول په حرکت کښي تیر شوی معلومیږي چه دده په هنر کښي پوه درسي او
د پاڼي په دوهم مخ کښي .

« بیداري » محمود د دوهم ټولګي شاګرد

که هرڅوک په دنیا کښي د
بیداري او ازو نه پوره ته کیږي او روح چه تا
ورځ اکثر خلک پوهند ازه پوه او بیداري مګر
بیا هم باید د بیداري په حقیقي معنی پوه او اصلي
هدف او مرام ئي وپیژنو زما په عقیده بیداري
نفس چالاکي او یا پورته نګه خود نمائي نه ده
بیداري دیته نه شي ویلی چه سړی دی کسب او یا
د کوم شخصي کال خاوند یا په یو ډول سره خانته
هستي او مال پیدا کړي . دی په خپلي بیداري
کښي د جامعي او د وطن او د قام د پاره خیال
ونه ساتي . هو هغه کار چه د عام خلکو د خیر سره
مصادم وو قع کیږي او د اصلاحي قانون ته ټکا
رسوي بیداري لا څه بلکه د جهل په تورو پردو
کښي غافلانه خوب کول دی هو بیداري یوازي
پوهه ده چه د بشري نقیصو محک او د عمومي هو
سائي موجبه ده اوس که ښه دقت وکړو نو تا
به ښه شوه چه حقیقي بیداري هغه څوک دی چه د علم
او پوهي د لاري خپل ضروریات حس او د پوره کولو
اسباب ئي وسنجولی شي د هر چا حق د ترمعلوم
په هیڅ ډول سره ئي تلف او پایمال نکړي ستر او کښي
و پاڼي د حقوقو احترام او د تاریخي شخصیتو نو ته
د جامعي په اصلاح کښي ساعي د بشر د هوساني
او رفاهیت اسباب پیدا کړي خپل رفعت او
ترقي د جامعي په ترقي او تعالي کښي وګوري په
آخر کښي د خپلو پوهانو او بیدار او ملګرو څخه دا
هیله لرو چه خپله بیداري په کار واچوي او
حتی المقدور د جامعي د پرمخ تګ وساتلو
تر څه پر شي

« پوښتنه » اداره

مدرسه په څنګه تخکښي لاروښي ؟؟؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو .

(۶) « ځواب » حمدالله دره نوري

که چیري د تعلیمي پروګرام سره
سم یو اخلاقي او عملي پروګرام هم په مدرسه
کښي په لازمي صورت مقرر او ورسره سم ټول
افراد درو زل مني شک نشته چه د مدرسي
محبوبیت به د هر چا په زړه کښي راسخ د ملت
او حکومت د زړو ګانو سره په موفق کار وکړي
شي چه دا د مدرسي عین پیشرفت دی .

(۷) « ځواب » سید غریب د دوهم ټولګي شاګرد

زما په خیال د مدرسي د تخکښي
د پاره د ا ضرور ده چه ټول منسوبین د دی
مدرسي د پاکي نیت خاوندان او ایمانا
او وجداناً د مدرسي د خیال د پاره کار وکړي

(۸) « ځواب » شمس الاسلام «شمس»

د مدرسي د پرمخ تګ د
پاره دا ضروري ده چه د مدرسي ټول منسوبین
او خپل نقصانات وپیژني او بیا ئي په لري کولو
کښي عملي اقدامات وکړي چه د خلکو په نظر کښي
محبوبیت پیدا شي .

(۹) « ځواب » مولوي محمد ایاز

مدرسه په هغه تخکښي لاړه شي چه د
په یو فکر او پاک زړه او صاف نیت په کلک عزم
او په پوره محبت بي د خود نمائي د مدرسي د ترقي
د پاره لیاري او چاري وسنجوی او
عملاً هغي ته اقدام وکړي .

(۸) دده عمر او حیات ۱ دوره

«خبرونه»

په ۲۸/۸/۳۷ تاریخ د نجم المدارس په لوی میدان کښې د مدرسې د منسوبینو له خوا د ملا حضرت خان د ریاست لاندې یو باحرارته انجمن جوړ شوی وُ او په دې مجلس کښې اول افتتاح ملا محمد اسمٰعیل د خو آیتونو په لوستلو وکړه او بیا د غه کسانو د ځو مره روښنګر علما ؟ ؟ ؟) د اقتراح ترغنو ان لاندې ۱ ملا محمود ۲ ملا احمد الله ۳ ملا فیض محمد ۴ ملا عبد الودود ۵ ملا سلطان عزیز ۶ ملا معراج الدین ۷ ملا حبیب الرحمٰن ۸ ملا محمد نعیم د مدرسې شاګردانو ۹ مولوی شمس الرحمٰن صاحب ۱۰ مولوی رحمت ګل صاحب د مدرسې مدرسینو ځینې مؤثرې وینا وې وکړې. بیا سعید افغانی « د مدرسې مدیر د دوی په وینا و باندې تبصره په ضمن کښې و ویل کړ مونږ د غه خبرې تر ملتفت شو چه څومره روښنګر علما ؟ ؟ ؟ او په دغه متعلق ښه غور وکړو امید دی چه زمونږ د مسئولیت د برداشت د پاره په ښه افکار په لاس راشي. د هر قوم د ترقی او تعالی د پاره اول د ځان پېژندل ضرور دی دی او په دغه ضمن کښې د خپلو نواقصو اصلاح د نورو په افکارو مؤثر واقع کیږی د مجلس په آخر کښې د وطن د دوامی او ترقی د پاره ټولو په ګډه دعا وکړه او په دغه لیار کښې د توفیق ارزو ښکاره کړه

«اعلان»

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه و لیکو که چا ته د ده د ژوندانه د حالاتو او د ده د غزا ګانو او د ده د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړی.

«تدبیر او مشوره»

گل محمد «معارفی» دا تر تولګی شاګرد

د امنلی شوی خبره ده چه بشر یو اجتماعی ژوند لری او په انفرادی د ول سره د خپل ژوند احتیاجات نه شی پوره کولی د اجتماعی ژوند د سرته رسولو د پاره تدبیر او مشوره پوره کومک او همکاری کوی کوم کار چه د تدبیر او مشوری په ذریعه سره کیږی دی کښې شک نشته چه ډیر مفید او ګټور ثابتیږی نن کرد دنیا خلک لوړه د ملارجو ته رسیدلی او د ژوند د رسانی د پاره ئی راز راز وسائل برابر کړی دا ټول د تدبیر او مشوری محصول دی. د اسلام مقدس دین هم د تدبیر او مشوری په ټو ګرد کارونو د انجا مولو د پاره کلک امر کوی. د تدبیر او مشورې ځینی ډیر کار اخستل کیږی په تیره بیا د دنیا د مهمو واقعاتو د حل او فیصلې د پاره. مګر د مدبرو او مشاورو خلکو پېژندل هم ضرور دی مدبر دی باید هغه سړی وی چه د ژوند د حالاتو نه خبر د شخصیت پرستی او عنعناتو نه بهر د اجتماعی افکارو خاوندی وی صحیح ته بیر نکه د دیوال کلک تادو او بنسټ دی کړد دیوال تادو او بنسټ کلک شی بیا دی کښې شک نشته چه دیوال هم کلک راځی او په نتیجه کښې د ډیرو کلو د پاره دوام کوی هغسې ډول په هر عمل او هر کار کښې چه صحیح تدبیر وشی هغه کار سرته رسیدلی او ګټور دی استفادی ورځنی لاس ته راځی.

«دلمری مخ پاتی»

او تیښ او حرکت موجود وُ چه په یو ځای نشو پاتی کیدلی ده هر چیرته د خلکو په افکارو کښې د رسی تحول قایم کړی چه تر ننه هم هغه تحول د خلکو په ماین کښې یاد او د قدر وړ دی ده په جهان باندې د پر خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړی وُ د ده د حقانیت د اثبات د پاره دا کافی د ه چه د دی ټولو پوهو علماوُ منلی وُ او د ده ټول حرکات ئی د اسلام د دین په اساس موافق ګڼل «دلوړلری»

۴ هر څوک په خپله اندازه مسئولیت لری. په پای کښې د خدای د ج ځنی د خپلو پوهانو نه د ډېره نور موفقیت هم غواړم.

«صبر او حوصله»

محبوب الهی «خلاص» دا تر تولګی شاګرد

صبر او حوصله د هر مرض د پاره مجرب دوا ده باید په هر کار کښې د صبر او حوصلې څخه کار واخستل شی ځکه چه انسان د حیات په صحنه کښې د ډیرو سختیو او مشکلاتو سره مخامخ کیږی نو که په دغسې وخت کښې د صبر او حوصلې څخه استفاده ونکړی شی د ژوندانه ټولی خواوې به ئې په خفګان او ناکامی ملونې شی انسان هله خپل اصلی هدف او مقصد ته رسیدلی شی چه په هر کار کښې د ډېر صبر او حوصلې او متانت څخه کار واخلی او همیش د غمفلو په د ځان د پاره لیار و ګرځوی پس د هغې بیا کیدای شی چه په ډېره اسانتیا ټو ګرد کارونو لیاره د عمل په میدان کښې لوړه قدم ونه وړ اخلی نو لازمه ده چه د محیط د عمومی افرادو کارونه د صبر او حوصلې څخه ډک وی

«دا انجم پاڼه»

آسف

دغه اخبار چه د انجم په سیسځلی نامه باندې شهرت مونده لی دا د هغه قوی افکارو محصول دی چه دا به ئې او ځی مونږ ته د ذهنی تقویې لیاره مفید او ګټور واقع شی بلکه دا به د ټول عالم اسلام بالخصوص بیا د افغان ملت لیاره کوم چه د اتفاق او نجات لیاری چاری دی وښیئ او دا ځکه چه د اخبار د هغه متینی ارادی او پاک ضمیر پلوشی دی چه په رښتیا د دول سره د بشر د سعادت به لیار د ورثا رجوعی او د خلک خپلو نقیصو ته متوجه کوی هو زه په دی عقیده لرم که د دا اخبار تقویه کیږی نو په آینده کښې به له ده څخه پوره نتائج په لاس راشي او د ځکه چه له یوی خوا به د متعلمینو په افکارو کښې صحیح نهضت پیدا او د بلی خوا به کوم چه د علماوُ قلمی مسئولیت دی پوره به شی بلی دا هغه پاڼه ده چه ټولو خلکو ته د اتفاق او ورور ولی درس ور کوی او خلک په دې پوهوی چه په هر شی کښې د ملک او ورورولی ته په ډېره ضرورت حس کیږی او دا هغه بی غرضه جریده چه په خلکو کښې د همکاری درد پیدا کوی او خلک د اجتماعیت مزایاوُ په پوهوی او دیته خلک تشویق کوی چه په کښې باید حسن رقیبا رمنځ ته راشي مونږ د مدرسې د مدیر او مقاماتو نه هیله لرو چه د دی اخبار په ډیر اهمیت پېژندلو د پاره اجازه وکړی تر څو د خلکو د خبرو د پاره زمینه په لاس راشي د دی اخبار نه قوی امید دی چه خلک به د دی پوره کړی چه د وطن د ترقی لیاره ۴

النجم

روه ورځنی پاڼه

چلونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دوم ټولګی شاګرد

اداره په هډه کښی
پته «ننګرهار نجم المدارس»

بې درخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

«اخبار د مدرسی جریانات بښیی او
اجتماعی، دینی، تربیوی خپروني کوی
« رهبر »
د رهبر پر متعلق ژوره مطالعه په کار ده کوم
چه مونږ د رهبر خیال کوو باید مطلب موږ سوی

ګڼه (۶) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۵) (۱) کال

(۳) « دده هویت قوم او نسب » « سعید افغانی »

اصلی او فرعی مسکن او ځایونه ئی

ملا نجم الدین اخندزاده صاحب په قوم کاکړ او په ملیت افغان دی په اصل کښی د جنوبی د شلګرد علاقی نه دی او هم هغلته دده نیکونه او پلرونه تیر شوی. دی بیاد تحصیل او زده کړی په وخت کښی د جنوبی نه مخ په مشرقی ننګرهار را روان شوی په ننګرهار کښی ځای په ځای دیره شوی او تحصیل ئی کړی دی د تحصیل د پاره افرید و ته هم تلی پیښور او صورت کښی هم اوسیدلی دی ده د تحصیل په وخت کښی هم څه موده هډه کښی تیره کړی ده دی د تحصیل نه وروسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوی او په هډه کښی استقامت اختیار کړی وُ لکه مخکښی چه مو وویلی د ځینی سیاسی معاذیرو په وجه کابل ته غوښتل شوی وُ د کابل په ښار تندور سازی کښی اوسیدلی او بیا د کابل نه مخ په ننګرهار تلی او د مهمند و په علاقه پر جروبی، او چم کنډا کښی استوګنه کړی ده په ننګرهار کښی په رودات کښی څه موده تیره کړی او هلته په فقیرآباد او نورو ددات او شینوار کښی ګرځیدلی په لغمان او سورخ رود او کامه او خوګیانو کښی هم د وعظ او تبلیغ او یادونو د مقاصدو په مطلب تلی دی د ګرمی په وخت کښی دی به کابل ته هم تلو او هلته به پغمان کښی څه موده ئی استوګنه کړی ده دی په شمالی کښی د کوه دامان خوا ته دده خو په علاقه کښی اوسیدلی او شاید چه هلته به د کوه دامان په ځینو ځایو کښی ګرځیدلی وی مګر دده د حیات رڼی شپی او ورځی د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه دری میله مخ په جنوب هډه کښی تیری شوی دی شاید په نورو ځایونو کښی هم ګرځیدلی او یا اوسیدلی وی مګر مونږ نه دی ادریدلی نو ځکه د لیکلو جرئت نه کوو

« دده تحصیل او علم »

مخکښی معلوم چه دی د تحصیل د پاره زیات ګرځیدلی او په دیرو ځایونو کښی اوسیدلی دی ورځی چه اخندزاده صاحب د پر نوره په ... او بنه معقول عالم شوی وُ په تفسیر، او حدیث، قرائت، صرف، او نحو، او فقه، او اصول، او معانی، منطق، او هیئت او ریاضی، او حکمت، او میراث، او حساب، او ... نور لری.

« رهبر » « صدیق الله » د نهم ټولګی محصل

په دی کښی شک نشته چه د رهبر نه هیڅ کار نه شی کیدی هو: هر کاروان سالار روان غواړی او هر کار ته یو پوه صادق لیارښونکی په کار دی مګر څه نګر رهبر؟ زما عقیده دا ده چه پر دغه متعلق دیر غور او دقت ضرور دی. هو داخبره دیام لرنی ده چه ایا هر سړی د قوم او ملت رهنما کیدای شی؟ ایا هغه مهمه وظیفه چه د رهنما او رهبر په اوګه پرته ده هر سړی ئی اجراء کولی شی او که په خصوصاً په دا وخت کښی چه هر سړی ناری وهی چه زه پوه یم هو ته هم پوه ئی هغه هم پوه دی نه هم لیکل او قلم لرم یو پوه رهنما بلل کیږی قوم او ملت ته خدمت کوم د خلکو د پاره د رهنمائی وظیفه اجرا کوم خلک باید زما پر خط مشی روان شی او د هر ده چه پیرو خلکو په سپین لباس او په سپینو جامو کښی خپل ځان د ملا او رهنما په حیث معرفی کړی دی هغه بل بر لاس بکس او عصری جامو کښی ځانته ډاکتر خو چه ځان د پوهه رونیس نه هم پورته ګڼی لافی شافی او چابکی ئی هم ډیره ده نو خلکو ته اوس څه په کار دی دا په کار دی چه پوره غور او دقت وشی تش د خولی په ویلو رهنما او نرینه منسوب نه شی بلکه د عمل په میدان کښی وزغمل شی بنه ځیر شی تر څو چه د هغه په تولو او ضاعو او اطوار فوبا ندی پوه شی او د معلومه کړی چه دهغه عملی رویه د قوم او ... د هغه ئی د نشت والی پر مرتبه کښی ... ته څرنګه ده؟ د هغه کار روانی باید و تول شی چه دی څه کوی او هدف او نصب العین ئی څه شی دی؟ خپل باندی تولو د پاره موقع ورنکړی شی.

« باقی په دوهم ګڼه کښی »

« پوښتنه » « اداره »

مدرسه په څنګه مخکښی لاړه شی؟؟؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱۰) - ځواب - « هیم کاکړ » زما په فکر د مدرسی د پرمختګ لپاره درسی یو شی ضرور دی چه د مدرسی د علماؤ او د نورو خلکو په افکارو کښی یووالی پیدا کړی او د کار د یو اخبار یا مجلی په ذریعه تکمیلیږی نو کله چه مدرسی ته ددی دوه شیانو امتیاز ورکړل شی مدرسه به ترقی وکړی.

(۱۱) - ځواب - « فیض محمد د نهم ټولګی شاګرد » زما په عقیده د مدرسی د ترقی لپاره د ټولو نه مخکښی باید د مدرسی احتیاجات پوره شی نو ددی د پاره د مدرسی اصلی او فرعی احتیاجات سنجول په کار دی.

(۱۲) - ځواب - « حضرت خان » د دوهم ټولګی محصل ... د مدرسی تلو لپاره زما خیال دا دی چه د مدرسی د لوړ تر منځ باید حسن ظن تفاهم او کوم دا ره وارته تا ثرات چه کله نا کله د انسانی نقیصو له مخی تر منځ وقع کیږی د هغی نه سترګی پټی کړی.

« سنجش »

عبدالودود « رفیق »

دا مقرره خبره ده چه سنجش په هره خبره او بیا دیو کار او خدمت په وخت کښې چه د جامعې د ارتقاء دپاره مد نظر شوی وی یو مهم او ضروری امر دی او دا ځکه چه بشر په دنیا کې حیاتی چار و کښې د هر وخت دپاره بیلا بیل جدا ګانه کارونه لری او په دنګا رنګ خبرو سره مخامخ کیږی دلته باید دی خبری ته مونږ په ملتفت شو او دا ته بنه فکر وکړو چه ایا کومه خبره او وینا چه د خپل سوچ او سنجش دلیاری نه نوی بلکه محض د توتی په شان غږیدل وی بی نتیجې ثابتیږی او د اصل مقصد او مرام نه ځنی جدا او کنا ره لید ل کیږی همدا ډول که یو وخت کښې کوم کار او خدمت د پښتو آمد او دوستی مشکلاتو د حل دپاره د خپلو ځان سره قوی افکار او سنجیدګی یاری نه وی شاتلی دنښیا ده چه داد بلی ورځې دپاره ددی د بس مانې موجب ګرځی او بالاخره د خجالت په لولو کښې او د شرمنده ګی په صحنه کښې غورځیږی نو باید د اسی وند شی هو کله چه انسان په دنیا کښې د ی خبرې ته ابر او محتاج دی نو او مرو باید مونږه سره د اسی قوی غږی و لیکو او او ورپښتی خپله د کړو چه بنه پوه او دانا خلک وی او د موجوده طبقې د تولو حالاتو نه خبر او په خپل بنه او بد ز ګاه او محکښې او ورو سته ته بیر ته پام لرنه کوی د خپلې وینا د تاثیراتو دپاره او دکار بنه نتیجه د خپل ځان سره ساتی ترڅو چه د د اوضاع او حرکات تاسته او د لاره تګ او اتګ ټول د روز مره حالاتو سره موافق او برابر وی که د اسی وشی نو بیا شک چه دا به د لښتر دا رامی او هوساتی لویه وسیله او پا نګه وی ولی د وی یو ورځې د خپل ځان د خیر او بهبود په ارزو نه وی بلکه تو د و ګړی هم د نند د ننه په لږه موده کښې په حقایقو او رسیدو بوهوی او د ورته د خپل ژوندانه په مختګ د رسونه ښیی ځکه په دنیا کښې هغه مملکتونه چه د خپل مرام کښې کامیاب او ورځنی ترقی دا بل ځو موجب نه ده بلکه محض معنوی د خپل سنجش او فکر نتیجې دی چه د لوړی ترقی خاوندان او په لږه موده کښې ستر مقام ته ورسیدل .

« د پېژندنه »

معراج الدین « جمیلی »
د اتم ټولګی محصل

پېژندنه د انسانانو په مابین کښې ډیره اهمیت ورشی دی ځکه چه د پېژندنې په سبب سره دا ز ازمنا فع لاس ته راځی انسانیت تقویه کوی او انسانی او روابط محکموی انسان ته خیر او شر ورښیی ډیر ګر ته پېژندنه سړی ته زیاته مفیده او په ډول ډول مهلکاتو او موذ یاتو نه ورته نجات ورکوی تعارف انسان له د ښې صحی صافی روښانی لاری په طرف بیانه کوی د یو ځه پېژندنه او د یو چا معلو مول حقایق روښانوی او هر سړی د ژوندانه ته په خوند او مزایا ؤ پوهوی که دیوه مملکت دیوه بل مملکت سره پېژندنه نه وی نو د غه مملکت به بی ترقی او د دنیا په صحنه کښې پس او ناکام پاتی وی نو پېژندنه خاص د ترقی او کامیابی سبب دی .

« اداره »

زمونږ مطلب د پېژندنی دپاره دا دی چه خلک باید و پېژندل شی او د هر چا نه د هغه د ذهنیت او لیاقت په اندازه کار و اخستل شی د هم بنده چه بابد هر څه و پېژنو نه چه له

چه ته د دوا په ځا

ی زهر نوش و جان

شی .

« اداره »

د اسلام د دین اساس تعلیم او ښوونه د سنجش دپاره د یوره کفایت اندازه لری که مونږ وګړی شو چه د خپل اسلام د رهبر ښوونې او دویه د سنجش په متعلق د نظر لاندی ولرو او د مرو به په ټولو مقاصدو کامیاب او بریالی شو .

« خومره او خنګه علماء ؟ » « سید رفیع ثناء »

ګرانو ملګرو غواړم چه خومره او خنګه علماء ؟ د اقتراح په ډول لګه چه په انجمن کښې ځینو و خپره د النجم په اخبار کښې هم و خپله شی ګر دی لدا ملو چه د ا اخبار یو مختصر قلمی اخبار دی غواړی چه مختصر او ښتی مضامین نشر کړی نو بهتره ده چه د دغی پوښتنی د ځواب دپاره بنه سنجیده او مختصر ځواب و لیکل شی ډیر وړ یل او لیکل چه معنی و نه لری . څه فایده کوی ؟ مونږ غواړو چه د ملګرو افکار د کښې کاوی او د پلټنی سره آشنا کړو نو که د غه مهم مطلب دپاره د مفاهیمی په برکت چه ته د اسی حقیقت روښانه او ومنل شی چه مونږ د ومره او د اسی علماؤ ته ضرورت لرو دا به زمونږ سعادت وی ځکه شاید په دغه سلسله کښې خلک حقانی علماء خپل خیر خواه او رهبر و پېژنی . او مقتدا ئی و ګرځوی .

« اعلان »

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب د سوانح په حلقه څه و لیکو که چاته دده د ژوندانه د حالاتو اوده د ماذونانو او ده د څه د کا او یادده د مخلصانو په متعلق څه توق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیاره کښې مونږ سره معاونت و کړی .

« د ملي مخ پاڼي »

او که نه غرض د خپل وطن او قوم ته کارکول دی بیا په دغه نظریه باید د رهنما او لار ښوونکی مقام هغه چا ته ورکړ شی چه هغه حقیقتاً خپل خیر د ټولنی په خیر کښې ګڼی او کار او عمل حس او حرکت ئې ځان او خلکو ته خیر لوګڼی د رسول ص په سپین لباس او مقفی خبرو او یا په بل عبارة په نفس چابکی بازی غولید دنا پوهو کار دی ال کیږی باید رهنما و پېژنو او په رهبری ئې سره ئې و پیښو .

« اداره »

بی ځایه شکونه هم د رهبر په متعلق غلط دی او د مشکو خلکو نه څه نه پوره کیږی .

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال « » د دولسم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته « د ننګرهار نجم المدارس »

اوه ورځنی پاڼه
په درخصتي دورځو هره
چارشنبه نشریږي

«اخبار د مدرسې جریانات ښیي او
اجتماعي، دیني، تربیوي خپروني کوي
« مسئول »
هغه خلک مسئول دی چه کار ئې دواړه کیږي
پې واړه خلک که د عام نر کوي ښه نه کوي

ګڼه (۷) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۲) د (۱) کال

(۴) « د ده علم او تحصیل » « سعید افغاني »

په علوم کښې ئې ښه قوي لاس درلوده اوښتیا ده هغه کتابخاني نه چه اوس د نجم المدارس په لاس کښې ده معلومیږي چه دی ښه عمیق عالم او د مطالعې شایق و دوئ چه اخند زاده صاحب به د علماو سره په علمي بحثو نه کول ده به همیش د علم د پاره د عمل اندازه کتله د ده استاذان هم خلک ښه یادوی د ده د استاذانو په سلسله کښې درشاهي نه چه سړي مخ په یو ځی یوه هدیره ده د هغې ځای خلک یو قبر ښيي وائي د اداخند زاده صاحب استاذ تیرشوی او ډیر ښه صاحب دکي شخص ئې خلک یادوی وائي ملا نجم الدین اخند زاده صاحب ده د زیارت ته را تللو د ده استاذان په ننګرهار او سرحداتو او صوبت او پیښور او شاید نورو ځایونو کښې هم تیرشوی وي کوم وخت چه دی د علم قال نه مخ په علم حال توجه برابروي د وخت د ده یوه بله دوره شروع کیږي د ایدولوژ تر ثابته ده چه اخند زاده صاحب د صورت صاحب نه په حیات کښې د قادري شریفې طریقه وکړه او په دغه طریقه کښې تر ښه درسونه کامل ... او د ماذوني مرتبې ته ورسید ده په صوت کښې ډیر وظایف کړي او د صورت صاحب په نزد نهایت منلی و که څه هم زموږ ده د ده او د صورت صاحب په هغه وخت کښې د کرامت زیاتې قیصې شته ګرموږ د ... په هغه ... د دغه دوره ... باتقوی او په ... تیرشوی عقیده ... نورا د او د وظایفو ... تاثیرات شته دی مګر نزغو ... چه د قیصو د طبع ... یاد کړو وائي ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په خلکو ... د طریقې ... و مګر ده په خلکو ... طریقې ... اجازه ورکوله . ... وروی .

« د تحول » « هیم کاکړ » د نهم ټولګي شاګرد

په ممکناتو کښې د قدرت د تحول او تطور کارخانې راچالانې دي . آن په آن ممکناتو کښې تغیرات او تبدلات پیدا کیږي . ځوک پیدا که ځوک فنا که . چا ته د خلکو او اجتماع د اصلاح د پاره رنګ رنګ مصلح د ردونه او فکرونه عطا کا . چا ته د بشر د هلاک او فسا د پاره مهلک او فاسد فکرونه ورکا . په دغه مفکورو کښې بیا ځیني کامیاب او ځیني ناکام کا . ځیني د شخصي او یا اجتماعي خدمت د پاره ډیر لوړه پایو ته ورسوي . کله هم دا بیا دروسی تیټ کړي چه د خاورو سره ئې برابر کړي . چا ته غټ غټ کارونه په غاړه کړي او چا ته واړه واړه . غټو بانډي غټ مسئولیتونه او وړو وړو باندي واړه مسئولیتونه . په خلکو کښې کله درسي تحول پیدا شي چه د ما یوسیت مرتبې ته نژدې شي او کله بیا اوروورو بیرته مخ په لوړتیا روان وي او د هیرو امید او نور مرکز شي او د رسي نور . خو په هر تقدیر سره د قدرت او قادریت د دغه تحولات دي چه بشر د ناقص فکر د معلوماتو او د دوی په دی خبره چه یو لوی مقتدر شته د قانع کولو د پاره چالاني دي . په دغه ټولو تحولاتو کښې که فکر وکړاشي د بشر د پاره یو ننګ تربیت او تعلیم دی چه بشر په دغه لیاری سره لوړو منازلو ته رسیږي تحول د یوی خوا د قدرت خیال پیدا کوي او د بلې خوا نه د کار کول او عدم مایوسیت او قوي عزم او ثبات د پاره مهم درس دی او همدا رنګه که د غه تحولاتو کښې فکر وکړای شي د بشر د پاره د عبرت یوه لویه مجموعه ده د پاڼه په دوهم مخ کښې «

« پوښتنه » « اداره »

مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي؟؟؟
یو مختص او معقول ځواب غواړو .

۱۳ - ځواب - عبدالرزاق « آسف »

مدرسه به هغه مخ په وړاندې لاړه شي چه د مدرسې ټول افراد د خپل مسلک په ریجا با توقوی روان شي او ورته بد بینه نشي .

(۱۴) « ځواب » عبدالرحیم د نهم ټولګي زده کوونکی

زما په خیال د مدرسې د پرمخ تګ د پاره د ضرور ده چه د مدرسې ټول منسوبین د مدرسې قوانین او اصول په ډیر شوق او ذوق سره عملي کړي او هیڅ یوئ بیګانه او بیټهي ونه ګڼي تر څو د خلکو په سترګو کښې ښه او ورته راغب شي .

(۱۵) « ځواب » « سلطان عزیز » د الثر ټولګي زده کوونکی

زما په خیال د مدرسې د پرمختګ د پاره د عامې او خاصې طبقې سره رابط او د بودیجې پراخوالی ډیر مهم خبرونه بلل کیږي .

« تربیه »

سید محی الدین «علوی» د اتمر توګی نرده کوبکی

داخیستوه معلومه ده چه هیڅ عمل او فعل
له تربیې او ښوونې څخه لاس ته نه راځی
ځکه الهی قانون به دی جاری شوی دی چه
هیش ئې دلبش تربیه د پیغمبرانو په واسطه
سره کړی ده ترڅو لبشر د هر راز مشکلاتو
نه مصئون او د صلاح او فلاح سره مخامخ
شی. زموږ هدف او مرام په نوموړی
موضوع کښی دا دی چه تربیه چون امر
ضروری او د واجباتو نه شمېرل کیږی
نو اول فالاول باید تربیه د عصر په مقتضیا
کښی پوره دخل او اشتراک ولری ځکه
تربیه که د عصر حایز د ایجابا تو سره مخالف
او منافی وی نو د مربی سعیه او کوښښ
بی ځایه مصرف او بالآخر کوم مثمره نتیجه به
لاس ته نشی راوستلی که مونږ د اسمانی قوانینو
ته متبصر شو نو الله پاک سره د کمال قدرت
نه د عصر د ایجاباتو پوره مراعات کړی دی
او هر وخت ئې د خلکو د طبیعت سره سمی
مجربې نسخې په عمل راچولی دی کله چه مرض
ډېر سخت او شوی هلته ئې قوی نسخه او کله چه مرض
مخ په ضعف راغلی په هغه مناسب ئې
نسخه په کار راچولی ده مونږ باید د قدرت
د تربیې نه استفاده وکړو قدرت کوم
وخت چه بشر ما شوم ئې هلته مناسب ئې
دوه و کتوب سره تربیه کړی بیا کله چه
انسان مرتبې د رشد ته ورسیدی نو د
رشد د حالت سره سم تربیه لیدل کیږی
خلاصه دا چه الله پاک د عصر د مقتضی
سره سم او د مرض د قوت او ضعف او د
انسان د طبیعت او حالت سره موافقې
نسخې په کار راچولی نو مونږ هم باید په غیر د
اساس د تربیې ځای ورسانو. او دوم باید
چه په تربیه کښی اخلاقی جنبې ته پوره
موقع ورکړه شی او ښه اخلاق او بد اخلاق
باید وسنجول شی چه ښه اخلاق کوم دی
تا بوده اخلاق کوم دی ځما په عقیده ښه
اخلاق هغه دی چه د شریعت د پاکی ځای
...

۳

او برابر چوکاټ نه بهرنه وی ځکه په
شریعت کښی د الله (ج)، او د رسول (ص)
ګټور ارشادات شته او دی کښی
شک نشته چه کوم اخلاق چه په غیر
اوارہ جاده او مستقیم چوکاټ کښی
داخل او برابر وی هغه د خلکو په ګټه
تمامیږی که بشر دقت وکړی بی د تعصب
نه هر ... [illegible]
او دریم درجه د تربیې په پاک او
سپیڅلی صحنه کښی مدارا د عملی او فعلی
تقوی نظریات په کار او چول شی او
تقوی هم باید وپیژنو تقوی ځان ساتل
دی د ناوړه اعمالو او خویونو څخه او
تشبث کول دی په حمیده خویونو او اعمالو د ترقی
با ندی ... انسان باید د عقل د سپا
نه درس واخلی ترڅو ښه او بد خویونه
او عملونه ورته ترخ ګند شی او په دی پوه
شی چه کوم د عمل او کوم د ترک وړ دی
دا هم د حق سبحانه په فیصل کلام ښه واضح
شوی دی. وما آتاکم الرسول فخذوه
وما نهاکم عنه فانتهوا =

« دلمړی مخ پاتی »

غنی د فقیر نه او روغ د ناروغ نه
او بالعکس او شل او ګوډ او ړند ونه
د صحیح خلکو او بالعکس او غټه مسئو
لیتونو والا د واړه مسئولیتو والا
څخه له درسی نو چه په دغه زندګی تحول
سره دیوی خو انه عاطفه او صله رحمی
پیدا کیږی او د بلی خوانه د هر سړی ځان
فکر لیدلو تا ثیر پیدا کوی په دغه موضوع
کښی که هر څو مره کتابونه ولیکل شی بیا هم لږ دی
لکن دا هم باید و ویل شی چه که هر څو ک
مسلمان او غیر مسلمان چه د عبرت په
سترګه د غه تولو کائناتو ته او د دوی
تحول او تطور تغیر او تبدل ته په
عمیق نظر سره وګوری نو حتمی به ووائی
چه ربنا ما خلقت هذا
باطلا سبحانک فقنا عذاب النار

(۱) « اقتراح » « سلطان عزیز »

د اتمر تو ګی زده کوونکی

د موضوع دوه جز نرده

غواړم چه په دواړو د اجزاوو باندی څه نا څه
رڼا واچوم د لمړی جزء په متعلق چه ځنګه علماء
دی و وایم د اسی علماء چه د اسلام او د وطن د ارتفاع او ارتقا
په مقابل د شخصی اغراضو نه تیر او همیشه
د احقاق د ماهو الحق او ابطال د ماهو الباطل
په حقله زیار وباسی. د اسی علماء چه د حق په
مقابل کښی د ضرورت په وخت کښی تیر او مشوره
و غواړی د خپل سر او مال څخه لاس اخلی. د اسی
علماء چه د خلکو په زړونو کښی ځای لری او په
صداقت او امانت موصوف د عامی خیر خوښی
پلوی او طرفداری کوی. د اسی علماء چه د اسلام
د ترقی دپاره ځان هر رنګ تکلیف ته ور کولی شی
د اسی علماء چه د پوره حوصلی او صبر خاوندان
د پخوا نیو صلحاؤ د کارنامو څخه د خپل اطمینان
کار اخلی. د اسی علماء چه د فصاحت او بلاغت
مراعات کوی د عامی او خاصی طبقې په رویه
پوه ... [illegible]
رفتار کوی. د اسی علماء چه تولو ته د ښو ویا
ښی او په خپله ئې هم عملی کوی. محض غږ پیدا
او نه کول د لوی ندامت او غټې عذاب موجب
ګڼی. د اسی علماء چه په ژبه او لاس او پښو
بلکه په ټولو اندامونو باندی د ښه کوی
په صداقت او ښیتنی سره خدمت کول عار
او پیغور نه بولی. د اسی علماء چه سره د علم
د تحریر او تقریر په ثمره باید محیط په ټولو
اوضاع و اوپوه او باخبره وی. د اسی علماء تول
خیر د جامعی په خیر کښی وینی او خپل ترقی
د جامعی د ترقیا په ضمن کښی لیټوی.
د څومره علماء دپاره زما ضیا ... [illegible]
دیو شخص د پاسنیو ټولو مثالو ... [illegible]
ځای ... مشکل دی ... [illegible]
[illegible]

النجم

ده ورځنی پانه

چلونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر — مرستیال محمد خان «د دوولسم ټولګی شاګرد»

ادراه په هډه کښی — پته «ننګرهار نجم المدارس»

بی درخصتی د ورځو هره چارشنبه نشریږی

داخبارد مدرسی چی پانات بنیی او اجتماعی، دینی، تربیوی، خپرونی کوی

«امید و نه» «سعید افغانی»

دانګی کیه لیچه اول امید و نه دی پوره شی دومره ده چه ښه نیت او معقول مجاهده په کارده

ګڼه (۸) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۹) (۱) کال

(۵) «دده تحصیل او علم او تصوف» «سعید افغانی»

هغه ی صاحب عالم ؤ مګر داسی عالم نه چه علم ئی دعمل سره ندبرابریده او یا دسرتنبه تو ب نه به ئی کار اخستلو او یا د کبر او غرور نه د ک عالم او یا دا چه دده علم د روهامو او خرافاتو یوه مجموعه ؤ او یا خدای ناکړه چه ده به دین د دنیا دپاره وسیله ګرځولی وی دی یو حقانی عالم ؤ ده د اسلام دین پیژندلو دی په دی خبره پوهیده چه خلکو کښی باید د محبت او مودت اساس قایم شی دی دیا کار صوفی نه ؤ او ندلونج او مومعی طرفدار ؤ دی یو اجتماعی شخصیت ؤ ده همیش د نا وړه رسم او رواج سره مجادله کړی خلک ئی د بی کاری او تنبلی نه خلاصول.

«مصلح او مجاهد» «سعید افغانی»

دا ئی نجم الدین اخند زاده صاحب به دعلماؤ سره زیات محبت کولو او ښه عالم به ئی زیات خوښوی د هغه وخت علماؤ به ده باندی دعلمیت از میښتونه کړی ؤ علماؤ دده نه پرلو پرلو تنا بو او علومو لوبه تابد باریکه مسائلو کښی پوښتنی کړی مګر ده سره دعلمیت اندازه قوی وه دعلماؤ دپوښتنو دپاره ئی ښه ځواب ورکړی دی دعلماؤ په نزد ښه جید عالم ثابت شوی ؤ نو ځکه ئی دی ددین د وقت او ددین دحمائی دپاره ... عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو ده علماؤ تربیه کول او علماؤ ته ئی دعمل درس ورکولو دا ئی نجم الدین اخند زاده صاحب به طالبانو ته هر کال په سلهاؤ پوستنی جوړولی او د بخشش په ډول به ئی ورکولی ده دعلماؤ دپاره خولی او پګړئ پیدا کولی او د بخشش په قسم به ئی ورکولی د نجم الدین اخند زاده صاحب علمی بحثونه علمی موعظی او خطابی ښی با تاثیره یادیږی ده خلکو ته دکونج او زاویې درس نه دی ورکړی ده خلکو ته دنیا په دا شان بده نه ده ظاهره کړی چه خلک دی دنیا ترک او کار دی نه کوی دی په دی خبره پوهیده چه ددنیا مذمت هم ددی دپاره دی چه باید مسلمان د دنیا دمحبت اندازه و پیژنی دا سی نه چه د دنیا دمحبت په وجه دخلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال و نه ساتی دا سی دنیا نه چه هرج مرج پیدا شی دجنګ او قتل او قتال موجب وګرځی او دا سی نه چه خلک په دنیا غره شی خپل خالق هیر کړی او دبلی ورځی غمه ورسره ندوی او کنه دنیا ددی دپاره چه د هغه ان او دخلکو د خدمت او رفاهیت په مقصد وی بده نه بلکه پیدا کول ئی ثواب دی. نجم الدین اخند زاده صاحب حقیقی عالم ؤ په دی خبره ښه پوهیده چه څنګه علماء ؟ ؟ ؟ دی په دی پوه ؤ چه دخلکو د اصلاح دپاره څنګه علم په کار دی نه هغه د ملاحظه او چه د وخت او زمان مراعات شته دی ده علماء په ځان را ټول کړل خلکو کښی نوی روح پوکړه چه دخلکو افکار او نظریات مګر هیڅ تاسف دی چه دده دکار نقشه دده نه پاتی وروستینو خلکو بدله کړه په دی پوه نه شول چه اصلی سر څوک وی په دی ښه پوه نه شول چه د نجم الدین اخند زاده صاحب مطلب څه ؤ چا دا خیال وکړه چه دا خند زاده صاحب سره د تسبو د شمار خیال ؤ څوک په دی عقیده لاړل چه هغه دی ورکول او ننګر مقصود دی چا دا ... [illegible]

«د پوښتنه» «اداره»

مدرسه به څنګه مخکښی لاړه شی ؟ ؟ ؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱۶) - ځواب - محمود «د دوولسم ټولګی محصل»

زمایه ګمان د مدرسی دپرمخ تګ قوی عامل هغه اداری چه د سږنی تعلیمی کال دپاره چه د «سعید افغانی» له خوا کومه نقشه سنجول شوی د مدرسی د لوړتیا دپاره هغه شروع ترکومی اندازی چه شوی وی ښه او دلوړ دپاره د مرستی خیال قوی اسباب پیدا چه کوم شی په سږنی کال کښی د هغه مطلب ترسره شی.

۱۷ - ځواب - شاه «د یوولسم ټولګی زده کوونکی»

مدرسه به هله مخکښی لاړه شی چه د مدرسی منسوبین هسی افکار او نظریات ولری چه دخلکو افکار او نظریات ځانو ته جلب او متوجه کړی یعنی اجتماعی حس ولری.

۱۸ - ځواب - ګل محمد خان د اتم ټولګی

د مدرسی د ترقی دپاره صحیح طلاب او زده ... او په کار دی ... [illegible]

« خبرونه »

د نائب الحکومه مرستیال ښاغلي محمد ظریف
پر درسي حال کښي چه د مرافعې قاضي،
اداري مدیر، د نجم المدارس مدرسینو
شاگردان، او دهلوي ځیني سپین ږیري
او خلک حاضر وو په هغه کښي د نجم المدا
رس د مدرسې د نوي عمارة د تادرو یادو
ئې کینبود له د نائب الحکومه ښاغلي مرستیال
او د مرافعې قاضي په خپلو بیانو کښي د
اسلامي علوم او مدرسو د انکشاف او په
باب د حکومت پاملرنه څرگنده کړه مولانا
سعید د مدرسې مدیر د حکومت د
علاقه مندي نه چه د دیني مدارسو سره
ئې لري د حاضرینو له خوا نه رضائیت
ښکاره کړ او وویل چه موږ غواړو
چه ددې مدرسې د شاگردانو د روزنې
په واسطه اسلامي شریعت قوي وساتو

۴ لاس پر صدقې سره ئې چپ او د چپ
لاس په صدقې سره ئې ښي لاس خبردار
نه شي ترڅو ریا ته مفضي نشي چه د
شرک بلل کیږي. اووم هغه څوک
دي چه الله پاک په یوځای نه ځای
کښي یاد کړي او سترگي ئې اوښکي
توي کړي یعنې دي د خپل خدای (ج)
د عدم اطاعت څخه په ډار او هیښ
تري پر خوف او ترس کښي دي او وا ئې
چه آینده به بد کار نه کوم. د خپل
عمل د اصلاح د پاره د مخکښي شیانو
مراعات زیات ضروري دي ځکه چه
ولیښتو مثل دي چه خپل عمل د لاري
مل دي حقیقت دا دی چه ښه
عمل د ځان توښه ده او د
[illegible] تول سعادت ور
[illegible] تیر لی دي.
من الله [illegible]

« یوه لنډه موعظه »
« د نبوي حدیث د ترجمې څخه »

محمد عمر دیوده نشتم
توکي محصل

حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمائي:
اوه کسه دي چه پر هغه سخته ورځ د جزا کښي
به د خدای د رحمت د سوري لاندې په ارام وي
چه بې دده د رحم څخه د راحت او راحت بله کومه
وسیله نه پیدا کیږي. اول عادل پادشاه دی
چه د خپل سلطنت په وخت کښي مخرب کسان
د طبعي او ذرتي وظایفو څخه منع کړي او د رشوت
او نورو ناوړه او ناجائزو کارونو ئې مخ نیوی
کړي وي او دده په وخت کښي د حقانیت او
عدالت اوازونه پورته او د مظلومانو د خولی
اه وړکه او اوری مړوي او د هر چا د منزلت
په اندازه قدر او مراعات کاوه شي. دوهم
هغه ځوان دی چه د الله پاک په عبادت کښي
پورته او د خپل د ځوانۍ عمر ئې د خدای (ج) په
مینه او محبت کښي تیر کړي وي ځکه چه پر دا
د جوش او حرارت وخت کښي د خدای اطاعت
او د گناهو څخه ځان ژغورل او د نفس اداره
کول د پیغمبرانو خوئ دی یو ساتک ویلی دي
در جواني توبه کردن شیوهٔ پیغمبریست +
وقت پیری گرگ ظالم میشود پرهیزگار. دریم
هغه څوک دي چه زړه ئې د مسجد پوري تړلی
یعنې دي جسماً که هر ځای کښي مگر زړه ئې د
خدای پاک معبد د تعظاني سره مربوط او پر
دي التذ و کښي وي چه کله پر دلما نځ د وخت
راشي چه ور د تر لاړ شم. څلورم هغه دوه سړي
چه دوستي او دښمني محض د خدای پاک د
رضا لپاره کوي یعنې پر دې نیت چه خدای پر
دا ستا دوست دی ځکه زه دوستي ورسره
کوم او یا دا ستا دښمن دی ځکه زه دښمني ور
سره کوم. پر دې کښي شک نشته کوم دوستي
چه د خدای د پاره وي هغه پېره خوندوره
مزه ناکه او دوام داره وي او هغه دوستي
چه د کوم دنیوي مقصد پر غرض وي بې نتیجي او
لنډه ورقع کیږي. پنځم هغه سړی دی چه د
غوړي ده ډېره پیره ښځه چه ځاوند د نسب
او ځائیت وي او دي ئې چه زه د [illegible]
د الله پاک نه یعنې د نفس غوښتن او د [illegible]
بلنه قبوله نکړي. شپږم هغه څوک دی
[illegible] خیرات کوي په خفیه طور سره چه [illegible]

« اقتراح »
(۲)
« حبیب الرحمن »

زما په خیال د غره موضوع د شپږم ټولگي زده کو
پیره اهم او ددې د څېړنې په شا او خوا کښي زما
د مخکښي زمونږ نورو ملگرو ښه بیانات وکړل زه هم
د محض اشتراک لپاره غواړم چه پر دې متعلق
کښي څه ناڅه د علماو د کم او کیف بیان کړم زما په
قاصر فکر سره د څنگه علماو څواب دا دی چه علماء اول
باید خپل ځان اصلاح کړي او بیا د نورو د خیر او
بهبود د پاره کار وکړي او دا ځکه چه دوی ته
ورثه د پیغمبرانو ویل شوي دي او پیغمبرانو
هر یو پر خپل حیات کښي لمړی خپل ځان پر تقوی
موصوف کړي او بیا ئې د نورو د لښکر د پاره د خیر او
د بهبود لاري سنجولي دي همیشه کړه پر تکلیف
هم ورته رسیدلی سره د هغې هم امر بالمعروف
او نهي عن المنکر ئې کړي دي نو څرنگه چه علماء د هغو
قایم مقام دي نو دوی ته هم د باید دي چه پر دو
وظیفه ترسره او ادا کړي ترڅو پر دوی باندې
پر حقه سره د هغوی دوراثت کلمه صادقه شي
د اخو یوه مهمه وظیفه ده چه دوی ته ترغاړي
شوي نو دوی به هله پر دې وظیفه موفق او
کامیاب شي چه دوی په هغه برگزیده کیفیاتو او
حسنه اخلاقو مکیف او موصوف شي چه سیم د قانون
سماوي پر لاره ښود نه او ارشاد د تو باندې او ل
پر خپله عمل او بیا ئې نورو خلکو ته تلقین کړي
ځکه خدای تعالی نه خوښه کړ یو عالم لره مقتضي دی
قانون نه پر بله لار روان وي هغه نشي کولی چه
دا وظیفه سرته ورسوي او د ځکه چه دا غریب
خپله حیران او د هلاکت پر کنده کښي پروت
دی نو بل به څنگه راجگ کړي د هغه علماو پر
حقله چه خپل ځان نه اصلاح کوي او بل ته وړ ئې
الله پاک فرمائي کبر مقتا عند الله ان تقولوا
ما لا تفعلون. یعنې پېر لوی د الله پاک د لا پېر لو
گناه ده چه پر خپله عمل نکړي او بل ته ئې ووائي [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] لاره مرده چه د خپل علم اهمیت او [illegible]

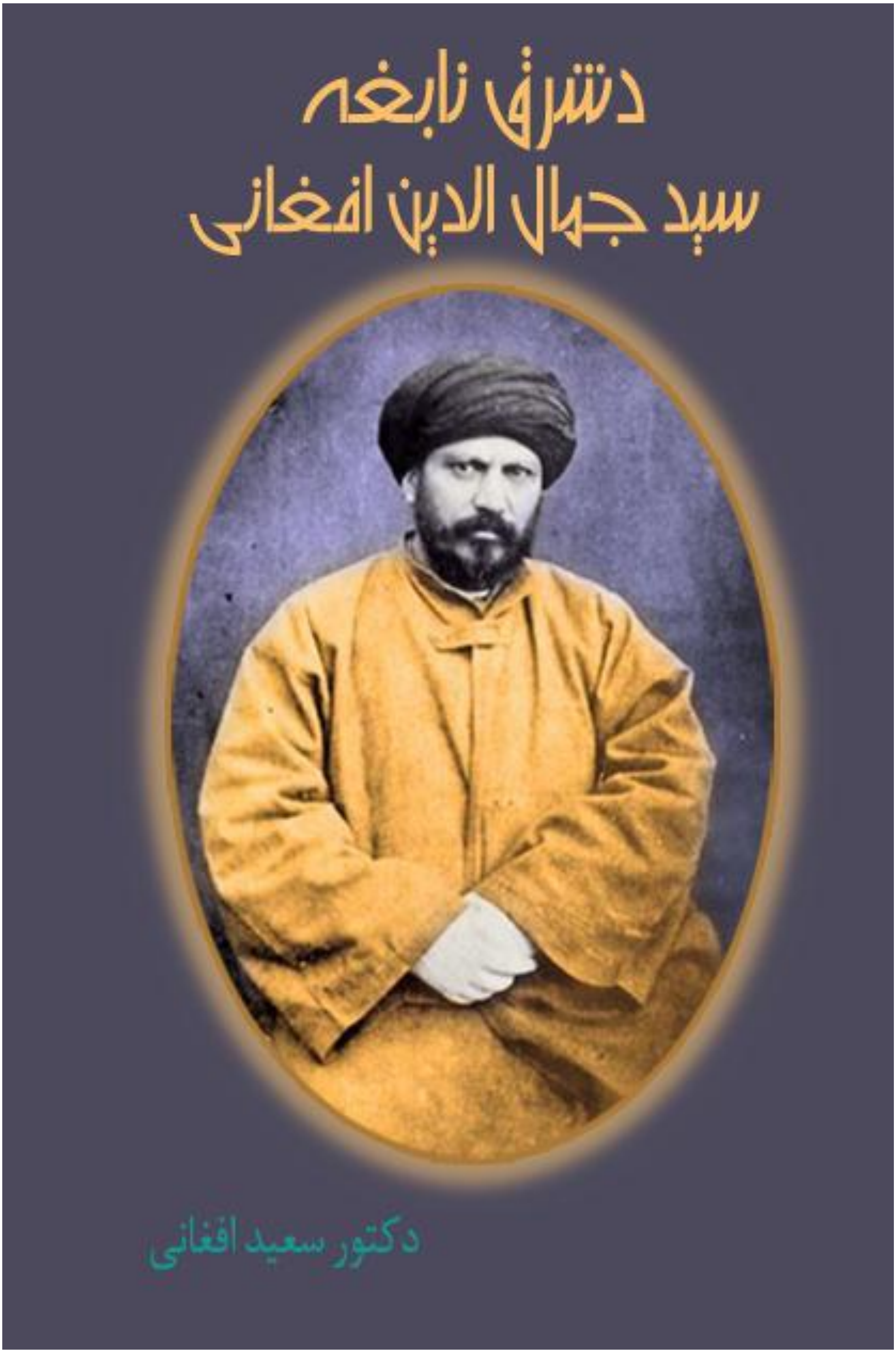
د شرق نابغه
سید جمال الدین افغانی
دکتور سعید افغانی

38

په مصر کې دافغانستان سفارت فرهنګي څانګه

په قاهرې کې د أفغانستان سفارت له خوا چاپ شوي کتابونه
1393-1396 لېږديز - لمريز 2014-2017 زيږديز

1- سيد جمال الدين افغاني او د افغانستان نوميالي
2- أثر الإسلام فى العلوم و الفنون
3- دژ الموت
4- تعصب ويرانگر تمدن ها
5- نظرة عابرة إلى لغة البشتو
6- عربى عاميانه در حوالى بلخ (نخستين تحقيق)
7- العلاقات الأفغانية المصرية فى مرآة الوثائق و الصور
8- تاثير اسلام بر فلسفه و هنر
9- راز و نياز(المناجاة)
10- ملک شعراء أفغانستان؛ قارى عبد الله خان
11- صرخة عبر القرون و سبع قصص أخرى
12- الرد على الدهريين
13- كابل در پرده هاى تاريخ
14- بررسى فرايند نوستالژى در شعر استاد خليلى
15- لندى
16- آرامگاه بابر
17- ماهية المنظمات الدولية غير الحكومية
18- العلامة صلاح الدين السلجوقى (آراء و أفكار)
19- خوشنويسان
20- أفغانستان بين قرنين
21- سيد جمال الدين افغانى و نخبگان افغانستان
22- استراتيجيات المنظمات الدولية
23- افغانستان و اللغة العربية عبر العصور
24- د دين ځو ستورى
25- د ادب ځو ستورى
26- تنديسى بر چكاد آزادى
27- افراط در دين و زندگى
28- دور المنظمات فى حماية حقوق الإنسان
29- پښتو څنگه وروزو ؟
30- عديم شغنانى
31- ابن بطوطة فى افغانستان
32- الفقهاء اللمغانيون فى بغداد
33-علامه سلجوقى نويسندهء مقتدر و عاليمقام
34- المياه الافتراضية
35- العوامل المؤثرة فى عملية صنع القرارات
36- عاهلان و شعبان
37- گازرگاه مدفن پير هرات
38- د شرق نابغه
39- حكايات و روايات

40- در مورد رساله ٔ نیچریه
41- سیرة النبی صلی الله علیه وسلم
42- تجلی الله فی الآفاق والأنفس
43- د اپین واټ
44- محمود طرزی رائد الصحافة الأفغانیة
45- دوازده جستار
46- د افغانستان د خلکو دجهاد ادبیات
47- کتابشناسی محمود طرزی
48- یادی از شهید مولانا عبید الله صافی
49- نقش محمود طرزی
50- آیین اختلاف در اسلام
51- دیباچه ها
52- خاورمیانه بعد از بهار عربی
53- متن اصلی رساله ٔ« نیچریه»
54- مولانا منصور انصاری
55- افکار شاعر
56 - احوال و آثار استاد عبد الحی حبیبی
57- یادداشت ها در تاریخ صنایع افغانستان
58- دوی تلپاتی ځیری
59 - شاعر أفغانستان المعاصر ؛ الأستاذ خلیل الله خلیلی
60 - حقوق اساسی ، اداری و بین المللی در اسلام
61- از بلخ تا قونیه
62- افغانستان په نولسمې پېړۍ کې
63- افغان، افغانستان او اقبال
64- کلتور پوهنه
65- ترجمه ٔ معانی و تفسیرسوره ٔ کهف
66- السلاطین الغزنویون
67- معاهدة المودة و الصداقة
68- نیچریه د سید جمال الدین افغانی لومړنی چاپ شوی رساله
69- تجدید الفکر الدینی بین جمال الدین و إقبال
70- سده ٔ سید در روزنه ٔ سراج الأخبار
71- جاده ٔ افیون
72- پنج خطابه
73- آواز
74- حقوق زن در اسلام و غرب
75- رد المسح علی الجوربین .
76- مقالات الندوة العلمیة (مصریة فی بلاد الأفغان)
77- عبقریان او نوری قصی
78- کابلیان و کابلستان
79- منتخب شعرونه
80- خاطرات ظفر حسن ایبک
81- فرمانروایان افغانستان

82- وقایع مهم افغانستان
83- شفیق له امامت نه تر صدارته
84- شفیق از ولادت تا شهادت
85- محمد موسی شفیق کتابات ، حوارات و خطابات
86- کویت؛ کشور کوچک با امکانات بزرگ
87- په پښتو ادب کې نوی شعر
88- محمد صلی الله علیه وسلم لوی پیغمبر
89- بگرام
90- بیدارگر عصر
91- نیچریه
92- دپروفیسور خدمتګار د چاپي آثارو لنډه پیژندنه
93- تأثیر فکر الأفغانی فی فلسفة إقبال
94- موسم هجرت سوی شمال
95- از قاهره به کابل
96- سرحد او افغانستان
97- گزیده هایی از سروده های جمشید شعله
98- **روسي ادبي ستوري**
99- رشوت
100- الإنجازات الثقافية
101- دیباچه های دیگر
102- د کرکي او کینې دیانت
103- نفی خشونت در فرهنگ اسلامی
104- مولانا منصور انصاری
105- دراسة موجزة عن العالم الدكتو رمحمد عمارة
106- حقوق بشر در شریعت اسلامی
107- اکبر نامه
108- الطرق الصوفية فی أفغانستان
109- التحول الديموقراطى و المشاركة السياسية للمرأة
110- نه به تعصب
111- تعصب د تمدنونو ورانوکی
112- السياسة الخارجية الأفغانية تجاه العالم العربى
113- **د عربي نړۍ په وړاندې د افغانستان بهرنی سیاست**
114- **سیاست خارجی افغانستان در قبال جهان عرب**

***

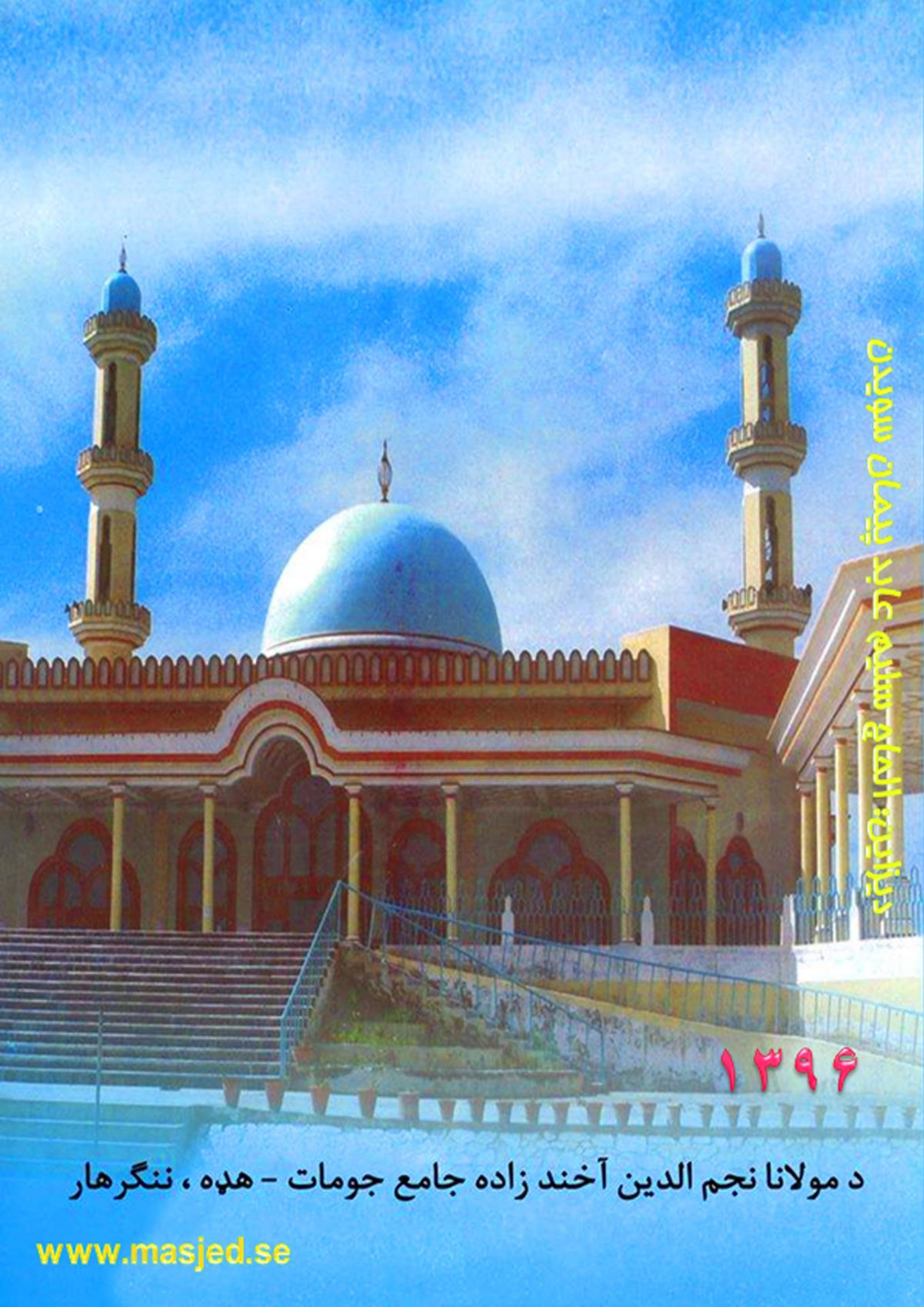
دیزاین: الحاج سلیم عابد پیمان سویدن
۱۳۹۶
د مولانا نجم الدین آخند زاده جامع جومات - هډه، ننگرهار
www.masjed.se